

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ "ΕΚΚΛΗΣΙΑ,,

ΕΤΟΣ ΣΤ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1957

| ΑΡΙΘ. 6

ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΙΝΟΥ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ

Ἀναφέρεται ὅτι ὅταν ὁ Μωϋσῆς κατέβηκεν ἀπὸ τὸ Ὄρος Σινᾶ ὅπου εἶχε πάρει τὸν Νόμον ἀπὸ τὸν Θεὸν «τὸ δέγμα τοῦ προσώπου του ἔλαμπε» καὶ αὐτὸς «δὲν ἤξενρε τοῦτο» (Ἐξοδ. 34,29). Καὶ ἂν αὐτὸ ἐλέγχθη προκειμένου περὶ τοῦ Μωϋσέως, τί πρέπει νὰ λεχθῆῖ προκειμένου περὶ τοῦ Ἰησοῦ, κατέχοντος τὴν Θεότητα ;

Ὁ ἄνθρωπος ὁ σημερινὸς ἠμπορεῖ νὰ ἀλλάξῃ τελείως ἂν ἐμβαδύνη εἰς τὴν λάμπην τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία ἐσημειώθη καὶ κατὰ τὸ θεῖον γεγονός τῆς Μεταμορφώσεως ἐπὶ τοῦ Ὄρους Θαβώρ. Ἦδη ἀπὸ τὴν Ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, ὁ Θεὸς ἐφάνερωσε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Του ὅτι ἡ βασιλεία Του δὲν θὰ ἔλθῃ διὰ μέσου τοῦ ἀνθρώπου, μόνου, χωρὶς τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, οὔτε διὰ μέσου τῆς θείας δυνάμεως, μόνης, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐργαζομένων μαζί, ἐν συνεργασίᾳ. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ ὄργανον ἢ μέσον τῆς θείας δυνάμεως καὶ ὁ ἐκκληρωτῆς τοῦ θελοῦ θελήματος. Μόνον ὅταν ἡ ἀνθρωπίνη καρδία συμφωνήσῃ πρόθυμα μὲ τὸ σχέδιον τοῦ Αἰωνίου Θεοῦ, μόνον τότε θὰ ἀνατείλῃ ἡ ἀγῆ εἰς τὸν θρυμματισμένον καὶ πολεμοπληγωμένον κόσμον.

Ἡ ἀπαισιοδοξία, ὁ φόβος, ἡ ἀπογοήτευσίς, ὅλα αὐτά, εἶναι κολλητικά. Περνοῦν ἀπὸ πρόσωπον εἰς πρόσωπον, ἀπὸ ομάδα εἰς ομάδα, ὅπως ὁ ἠλεκτρισμός. Ὅταν κάθε πρῶτὸ οἱ ἄνθρωποι ἀνοίγουν τὰ ραδιόφωνά των ἀκούουν εἰδήσεις περὶ κλοπῶν, φόνων, μίσους, ὑποψίας, κ.τ.λ. Γεμίζουν τὴν καρδιάν των μὲ φόβους καὶ αὐτὰ εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα μεταδίδουν κατόπιν, ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ εἰς τὴν Κοινωνίαν ὅλην.

Ἀκόμη τοὺς Ποιμένας τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς Ἐδλαβεῖς Ἐφημερίους, προσπαθεῖ, νὰ καταβάλῃ ἢ ἀπογοήτευσίς. Εἶναι βεβαρυνμένοι καὶ αὐτοὶ ἀπὸ πολλὰ προβλήματα, ἰδικά των καὶ τοῦ ποιμνίου των, ὅλον. Ἀλλ' ὅταν ὁ Χριστὸς πάρῃ τὴν θέσιν Του μέσα εἰς τὰ ἄτομα τότε ἀμέσως τὰ πράγματα ἀλλάσσουν. «Ἐὰν δύνασαι πιστεύειν», εἶπεν ὁ Ἰδιος, «πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι». Ἡ ἀπιστία θέτει ἐν μέγιστον ἐμπόδιον εἰς

τὴν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν τοῦ Θεοῦ, διότι δὲν εἴμεθα αὐτόματα, ἀλλὰ τέκνα προικισθέντα μὲ ἐλευθέραν θέλησιν. Μόνον διὰ τῆς ζωῆς καὶ προθύμου ὑπακοῆς ἡμποροῦμεν νὰ ὑπηρετήσωμεν ἀποτελεσματικὰ τὸν Δημιουργόν μας.

Ἡ εὐσπλαγγία τοῦ Θεοῦ εἶναι ὡσὰν μιὰ θάλασσα χωρὶς σύνορα. Ἄλλ' ὁ ἄνθρωπος ἔκτισε ἐν χωριστικὸν τοίχωμα διὰ νὰ περιορίσῃ τὴν εἰσορῆν τῆς. Τὸ θεῖον ἔλεος κτυπᾷ συνεχῶς ἐναντίον τῶν φραγμῶν ἐκείνων. Καὶ ὅταν ἄποτε - ἄποτε ἀνοίγῃ μιὰ πύλη τῶν τειχῶν ἐκείνων τοῦ ἐλέους, ἡ δύναμις τοῦ Παγαγάθου Θεοῦ εἰσρέει θριαμβευτικὰ τότε εὐλογοῦσα, παρηγοροῦσα, θεραπεύουσα.

Εἶναι πολλαὶ αἱ ἀνάγκαι καὶ τὰ προβλήματα τῶν Ἐφημερίων καὶ τῶν ἐνοριτῶν σήμερον. Ἄλλοι ἀπὸ ἡμᾶς καταπιέζονται πολὺ ἀπὸ βάρη πολὺ βαρύτερα ἀπὸ ὅ,τι ἡμποροῦμεν νὰ σηκώσωμεν. Ἄλλοι εἶναι δεμένοι μὲ ἐσωτερικὴν ἔντασιν. Ἄλλοι ὑπὸ κρυφὸν μειδιάμᾳ των κρύπτουν πολλάκις βαρυναλγοῦσαν καρδίαν. Ἀλλὰ μόλις ὁ Χριστὸς πάρῃ τὴν θέσιν Του εἰς τὸ κέντρον τῆς ζωῆς μας, ἀμέσως ἡ ἡμέρα τῆς νίκης θὰ εἶναι ἰδική μας καὶ δὲν θὰ ὑπάρχῃ τότε δι' ἡμᾶς ἠθικὸν ἢ πνευματικὸν πρόβλημα.

Πραγματικῶς, ὁ κόσμος αὐτὸς θὰ ἦτο διαφορετικὸς, εἰὰν ποιμένες καὶ ποίμνια, ἐφημέριοι καὶ ἐνορίται, ἤνοιγον ἐλεύθερα τὰς καρδίας των εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ. Ἡ πίστις εἶναι ἐνέργεια, εἶναι δύναμις, εἶναι δημιουργικὴ ἐπίδρασις, ἡ ὁποία μεταβάλλει τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας εἰς Χριστοπολίτας.

Αὕτη εἶναι ἡ ἀποστολὴ καὶ τὸ ἔργον ἡμῶν τῶν Κληρικῶν. Ἡ Ἐκκλησία ὑφίσταται δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν σκοπὸν. Εὐρισκόμεθα ἐδῶ διὰ νὰ φέρωμεν τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας εἰς ζῶσαν ἐπαφὴν μὲ τὸν Ἰησοῦν. Ὅσον περισσότερον ἐκπληρώνομεν τὴν ἀποστολὴν μας αὐτήν, τόσον καὶ περισσότερον συντελοῦμεν εἰς τὴν διάδοσιν ὄχι τοῦ δισταγμοῦ, τοῦ φόβου καὶ τῆς ἀπογοητεύσεως, ἀλλὰ τῆς ἐλπίδος, τῆς πίστεως, τοῦ θάρρους, τῆς ἐμπιστοσύνης, τῆς ἀγάπης.

Νομίζετε, Ἀγαπητοὶ Ἐφημέριοι, ὅτι ἀξίζει τὸ ἔργον μας αὐτό; Τότε πάρετε δυνατὰ τὴν θέσιν σας εἰς τὰς τάξεις τῶν πραγματικῶν συνεργατῶν τοῦ Χριστοῦ, πὸν ἦτο ὁ πρῶτος Ἐφημέριος. Κάμετε τὸν βίον σας νὰ εἶναι ὑπολογίσιμος διὰ τὸν Θεὸν καὶ τότε θὰ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα ὁπότε ὁ ἀπρόσκετος ἐνορίτης μας, ὁ ἄσκεπτος ἄνθρωπος, θὰ στρέψῃ τὰ βήματά του πρὸς τὸν δρόμον τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς βασιλείας Αὐτοῦ καὶ τὸ ἔργον σας θὰ εἶναι κατὰ πάντα καρποφόρον.

ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΠΟΛΥΖΩΓΙΔΗΣ
Ἐπίσκοπος Νύσσης

ΣΤΩΜΕΝ ΚΑΛΩΣ...

Η ΘΥΣΙΑ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΤΟΥ ΥΨΙΣΤΟΥ ΠΟΥ ΕΠΥΡΓΩΣΕ ΤΑ ΙΔΑΝΙΚΑ ΤΗΣ ΦΥΛΗΣ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΙΜΑ ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΤΗΣ

Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας εὐρῆκε καὶ πάλιν δλόκληρο τὸν Ἑλληνικὸ εὐσεβῆ κόσμον στὴν ὠραιότερη ψυχικὴ του ἀνάτασι. Γιατὶ ἡ ἡμέρα αὐτὴ ἀποτελεῖ τὴν ἑορτὴ τῆς θρησκευτικῆς νίκης τῶν Ἑλλήνων ὡς ἀπογόνων καὶ κληρονόμων τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Αὐτὴν τὴν ἡμέρα ἡ σκέψις ἀγκαλιάζει μίαν περιλαμπρὴν σελίδα τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς ἱστορίας καὶ τελεῖ νοερὸ εὐλαβικὸ καὶ σεμνὸ μνημόσυνο εἰς ἐκδήλωσιν αἰδίου εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς μάρτυρας, τοὺς πρωταθλητὰς καὶ τοὺς ἀγωνιστὰς τῆς πίστεως καθὼς τὴν παρέδωκεν εἰς αὐτοὺς ἡ μακραίωνη παράδοσις. Καὶ ἦσαν διακεκριμένοι ἱεράρχαι καὶ ἄλλοι κληρικοὶ ἀξιοσέβαστοι οἱ πρωτοπόροι ἐνὸς ἀγῶνος κατὰ τῶν αἰρετικῶν καὶ βεβήλων εἰκονομάχων ποὺ εὕρισκαν τὴν ὑποστήριξι ἀπερισκέπτων Βυζαντινῶν ἀρχόντων καὶ μεγιστάνων. Ὁ ἀγῶνας τοὺς σκληρὸς καὶ μὲ θυσίαις μεγάλας. Ἀλλὰ καὶ ὁ θρίαμβος μεγαλειώδης καὶ ἱστορικὸς εἰς τὸ πέρασμα τῶσων αἰώνων. Αὐτὴ ἡ φωτεινὴ ἱστορικὴ σελὶς ποὺ ἐγράφη εἰς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων, τὴν Βυζαντινὴν πρωτεύουσα, γιὰ νὰ καταυγάξῃ μὲ τὸ φῶς τῆς τοὺς ἀγῶνας μετέπειτα τοῦ Ἑλληνικοῦ Χριστιανισμοῦ ὕψωσε τὴν σημαία μιᾶς ὠραίας παραδόσεως. Τῆς παραδόσεως τοῦ «ράσου» ὡς ἀγωνιστικῆς μέχρις αὐτοθυσίας δυνάμεως τοῦ ἔθνους, ὑπὸ οἰανδήποτε περίπτωσιν καὶ ἂν εὐρέθη καὶ εὐρίσκεται ὡς σήμερα. Ἡ ἀπόφασις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅπως τιμήσῃ δι' ἀνεγέρσεως μνημεῖου καὶ διὰ τελέσεως μνημοσύνων εἰς μνήμην τῶν κληρικῶν ὅσοι ἀγωνίσθησαν, ἐμαρτύρησαν καὶ ἐτελειώθησαν στὸ διάστημα τῆς κατοχῆς καὶ κατὰ τὸν σκληρὸν συμμοριτοπόλεμον ποὺ ἐπηκολούθησε, ὑπῆρξε μίαν πρᾶξις τιμῆς καὶ δικαιοσύνης καὶ μίαν φωτεινὴν ἔμπνευσις, ποὺ τιμᾷ δλόκληρη τὴν ἱεραρχίαν.

* * *

Συνέχεια τῆς παραδόσεως τοῦ κλήρου τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς καὶ συνέχεια τῆς ἡρωϊκῆς παραδόσεως ποὺ ἐδημιουργήθηκε διὰ τὸ τίμιον «ράσον», μὲ τὴν ἀνάμιξι καὶ τὸν ἀγῶνα αὐτοῦ εἰς τὸν σκληρὸν πόλεμον διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν τοῦ ἀλυτρώτου ὑποδουλωμένου ἑλληνικοῦ ἔθνους, οἱ κληρικοὶ ποὺ ἐμαρτύρησαν καὶ ἀπέθανον κατὰ τὰ πρόσφατα θλιβερὰ γεγονότα τῆς φυλῆς ἔχουν τὴν ἴδια τιμητικὴν θέσιν εἰς τὸ πάνθεον τῶν ἡρώων

μαρτύρων και νεκρών. Ὁ ἱερεὺς τῆς πόλεως και ὁ παπᾶς τοῦ χωριοῦ και ὁπουδήποτε ὄπου ὑπῆρξεν ἡ παρουσία τοῦ ράσου ἔδωκαν δείγματα χριστιανικῆς και ἔθνικῆς ἀνωτερότητος. Ἄξια θαυμασμοῦ και εὐγνωμοσύνης. Ὑπῆρξε συνείδησις τοῦ ἱεροῦ ὁρθοδόξου κλήρου ἡ ὑποχρέωσις τῆς θυσίας τοῦ ποιμένος ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου του. Μὲ τὴν συνείδησι αὐτὴ τὴν τόσο βαθεῖα ριζωμένη, ὁ Ἑλληὴν κληρικὸς ὕψωσε τὸ ἀνάστημά του παντοῦ και ἐδροντοφώνησε μὲ τὰς πράξεις του ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι ἀλληλένδετη μὲ τὴν ἑλληνικὴ πατρίδα. Ἡ πίστις του πρὸς τὸ ὑποσυνείδητο ἰδεῶδες του τὸ καθηγιασμένο ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποῦ ἐχόρευσε και αὐτὸς τὸν χορὸν τοῦ Ἡσαΐα γύρω ἀπὸ τὴν ἀγία Τράπεζα, γιὰ νὰ δεχθῆ τὸ μυστήριον τῆς ἱερωσύνης, τὸν ἐτοποθέτησεν εἰς ἓνα δάθρο ἀκλόνητο εἰς τὴν ζωὴν και τὴν ἐκδήλωσιν τῆς. Τὸ ράσο περιέβαλε πάντοτε μὲ ἡρωϊσμόν και ἀξιοπρέπειαν τὴν παράστασι και τὴν ψυχὴ του. Ἐχαλύδωσε τὴν πίστιν και τὴν ἀγωνιστικὴ του δυναμικότητα. Αὐτὸ τοῦλάχιστον ἀπέδειξαν οἱ ἥρωες και οἱ μάρτυρες κληρικοὶ τόσοσ παλαιότερα ὅσον και κατὰ τὰ τελευταῖα ἄραχλα και τυραννισμένα χρόνια ποῦ ἀντιμετώπισε ἡ φυλὴ.

Πλήθος ἀτελείωτο τῶν μαρτύρων αὐτῶν κληρικῶν. Ἐστάθησαν ἀντιμέτωποι εἰς τὴν βλοσυρότητα και τὴν βίαν τοῦ ξένου ἐπιδρομέως και μὲ τὴν θυσίαν των οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν κατήσχυναν και ἐξητέλισαν τὸν ἐπηρμένον και αἰμοχαρῆ δυνάστην και κατακτητὴν. Και καθὼς διεκήρυξε εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ θεόφθογγα κηρύγματά του ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς Ὁρθοδοξίας, ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων, κατὰ τρόπον δραματιστικὸν και προφητικόν: «Δὲν ἦσαν λύκοι, μοναχοὶ ἦσαν και λέοντες ἦσαν και δράκοντες, θηρία ἀναρίθμητα, ὄρατῶν τε και ἀοράτων ἐχθρῶν ἅτινα ἐμβήκασι μὲ ἄκρατον θυμὸν νὰ πολεμήσουν τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ...». Αὐτὰ τὰ θηρία εἶχε δραματισθῆ ὁ μέγας διδάσκαλος προφητεύσας ταυτοχρόνως ὅτι θὰ τὰ ἀντιμετώπιζε και θὰ τὰ ἐταπεινῶνε ἡ πίστις τῶν καλῶν χριστιανῶν.

*
* *

Μὲ αὐτὴν τὴν πίστιν, ὁ κληρικὸς, παντοῦ ὄπου παρουσιάσθηκε ὁ ἄθεος ἐχθρὸς, ἀντέταξε τὸ ταπεινὸν του ἀνάστημα μὲ τὴν ἡρωϊκὴν ψυχὴν. Ἐσύρθηκε εἰς τὸ μαρτύριον, τὴν ἐξορίαν, τὸν θάνατον..., ἀλλὰ δὲν ἐλιποψύχησε. Ἡ κατανόησις τῆς ἱερᾶς ἀποστολῆς του, ἔμφυτος και εἰς τοὺς πλέον ἀπλοῦς και ἀμορφώτους κληρικοὺς, ἐστήριξε αὐτοὺς ἀλυγίστους και ἡρωϊκοὺς εἰς τὴν πορείαν των πρὸς ἓνα καινούργιο μαρτυρικὸ Γολγοθᾶ. Δὲν ἐκηλιδώθηκε ἀπὸ ψυχικὸ ρῦπον τὸ ἐφθαρμένο και καταξοσχί-

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΓΗΡΑΤΟΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟΝ ΜΑΣ ΧΡΕΟΣ(*)

Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει τὸ ἐξῆς ὠραῖον ἀνέκδοτον. Κάποτε, πού εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάτιν διεξήγοντο Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες, κατέφθασε καθυστερημένος ἐκεῖ, κάποιος πρεσβύτης. Οἱ Πανέλληνες, πού εἶχαν συρρεύσει εἰς τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον χῶρον ἀπὸ τὰς ἐσχατίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀπὸ παντοῦ ἀλλοῦ, ὅπου ἐλαλεῖτο τότε ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, εἶχαν σπεύσει ἤδη καὶ καταλάβει τὰς θέσεις εἰς τὰς κερκίδας. Καὶ τὸ Στάδιον ἦτο κατὰ μιστον ἀπὸ θεατᾶς, πού ἀπεθαύμαζαν τὴν ὑπέροχον ἀλκὴν τῆς Φυλῆς μας καὶ ἐπευφήμουν τοὺς ἀθλητᾶς, πού ἡμιλλῶντο διὰ τὸν κότινον!

σμένο, πολλὰς φορές, ράσο. Πρωτοπόροι εἰς ὑπομονὴν ἀλλὰ καὶ εἰς ἐμμονὴν πρὸς τὴν ἰδεολογικὴν πίστιν — τὴν θρησκευτικὴν καὶ τὴν ἐθνικὴν — ὑπῆρξαν πάντοτε οἱ λαμπαδηφόροι εἰς τὸν δρόμον τοῦ καθήκοντος, ἀφανεῖς ἥρωες τῆς θρησκείας καὶ τοῦ ἔθνους οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς κληρικοὺς πού ἐσφάγησαν καὶ ἐτελειώθηκαν ὡς θυσία εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἐλληνικῆς χριστιανικῆς πατρίδος καὶ θρησκείας πυργώνοντας μὲ τὴν θυσίαν καὶ τὸ αἱμᾶ των τὰ ἰδανικὰ τῆς φυλῆς καὶ τὴν ἱερὴν ἰδέαν τῆς ἐλληνικῆς καὶ χριστιανικῆς ἐλευθερίας.

Ἡ ἀπόφασις τῆς Ἐκκλησίας ὅπως τιμῆσῃ τοὺς ἀφανεῖς αὐτοὺς ἥρωας, πού ἐκράτησαν ἀκηλίδωτον, ἀσπίλον καὶ τιμημένον τὸ «ράσον», ἀποτελεῖ ἀπότισιν ἐνὸς φόρου ἀναγνωρίσεως πρὸς τοὺς κληρικοὺς πού ἐστάθηκαν ἀκλόνητοι εἰς τὴν παράδοσιν τοῦ «ράσου». Στῶμεν εὐλαδῶς καὶ ἡμεῖς πρὸς τὴν μνήμην των. Ἄς μᾶς εἶναι ἀγνωστοὶ καὶ ἀφανεῖς οἱ, περισσότεροι ἐξ αὐτῶν. Ἡ ἀκτινοβολία τῆς μαρτυρικῆς καὶ ἡρωϊκῆς των δράσεως καταυγάζει τοὺς δρίζοντας τῆς ζωῆς μας καὶ ἡ ψυχικὴ μας ἀνάτασις ἀγκαλιᾶζει τὸν ὁμορφὸν κόσμον, τὸν ἀγγελικῶς πλασμένον, κατὰ τὸν ἐθνικὸν ποιητὴν, τῶν ταπεινῶν λειτουργῶν τοῦ Ἰψίστου πού ὑψωσε τὴν ζωὴν του ὡς ἓνα ἀθάνατον καὶ φωτεινὸν σύμβολον εἰς τὸν δρόμον τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς πατρίδος τῆς ἐλληνικῆς.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

* Ὁμιλία δοθεῖσα ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ «Παρνασσοῦ» ὑπὸ τοῦ κ. Θ. Κ. Σπεράντα, ὡς Προέδρου τῆς Ἑταιρείας Προστασίας τοῦ Γήρατος.

Ὁ καθυστερημένος λοιπὸν ἐκεῖνος γέρων ματαίως περιήρχετο τὸ Στάδιον, ἀναζητῶν κάποιαν θέσιν εἰς τὰς κερκίδας, διὰ νὰ καθήσῃ. Ὅλοι ἦσαν κατειλημμένοι. Καὶ κανεὶς δὲν ἐσκέφθη νὰ τοῦ παραχωρήσῃ τὴν ἰδικήν του, σεβόμενος τὸ γῆράς του.

Κατάκοπος τέλος ὁ γέρων ἀπὸ τὴν ματαίαν ἀναζήτησιν ἔφθασε καὶ πρὸ τῶν κερκίδων, ὅπου ἐκάθηντο ὀμαδικῶς οἱ Σπαρτιᾶται. Καὶ τότε, εἰς τὸ ἀντίκρουσμά του, αὐτομάτως ἐσηκώθησαν ὅλοι τους ὄρθιοι, καὶ ἐπροθυμοποιοῦντο νὰ παραχωρήσουν εἰς αὐτὸν τὴν θέσιν τοῦ ὁ καθένας.

Εἰς τὸ θέαμα ἐκεῖνο, οἱ Πανέλληνες, οἱ ὅποιοι ἦσαν πάντοτε εὐσυγκίνητοι εἰς τὸ ἀγαθόν, καὶ πρὸς κάθε πολιτισμένην ἐκδήλωσιν, ἐνεθουσιάσθησαν. Καὶ παύσαντες, πρὸς στιγμὴν, νὰ παρακολουθοῦν τοὺς ἀγῶνας, κατεχειροκρότουν τοὺς Σπαρτιάτας. Καὶ τότε ὁ πρεσβύτες ἐκεῖνος, κινῶν τὴν σεβασμίαν κεφαλὴν του εἶπε, κατὰ τὸν Πλούταρχον.

— « Ἀλλοίμονον! Ὅλοι οἱ Ἕλληνες γνωρίζουν τὸ καλόν. Μόνον ὅμως οἱ Σπαρτιᾶται τὸ πραγματοποιοῦν! ...

Ἡ ὀρθὴ αὐτὴ παρατήρησις, καὶ τὸ εὐστοχον ἐκεῖνο ἀπόφθεγμα τοῦ ἀρχαίου πρεσβύτου — Ἴδου — ποῖος εἶναι ὁ σκοπὸς μας. Καὶ ἡ ἐπιδιώξις μας.

Θέλομεν δηλαδή, ἡ ἀνάγκη τῆς προστασίας τοῦ Γήρατος νὰ γίνῃ βίωμα γενικόν. Καὶ πραγματοποιηὸς Συνεῖδησις εἰς ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς Ἕλληνας.

*

Τὸ ζήτημα τοῦτο, βεβαίως, κάθε ἄλλο παρὰ νέον εἶναι. Οὔτε καὶ ἀποτελεῖ πόρισμα κοινωνικόν, καὶ ἐπιταγὴν ἠθικὴν νέαν! Εἶναι παλαιόν, παλαιότατον. Ὅσον περίπου καὶ ἡ ζωὴ εἰς τὸν Πλανήτην μας. Καὶ ἀσφαλῶς, εἶναι ἀπὸ τὰ πρῶτα χρυσᾶ νομίσματα ἠθικῶν ἀξιών, πού ἐκυκλοφόρησαν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, εἰς τὴν προσπάθειάν τους νὰ συντάξουν εὐκοσμον κοινωνικόν βίον.

Διότι ἡ προστασία τοῦ Γήρατος πηγάζει ἀπὸ τὴν

ἔμφυτην ἀγάπην τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν ζωὴν. Ἀπὸ τὴν γινῶσιν καὶ τὴν συνείδησιν, ὅτι μοιραία καὶ ἀναπόφευκτος θὰ εἶναι κάποτε καὶ ἡ ἰδική του κάμψις καὶ ἡ φθορά. Καὶ ταυτοχρόνως, ἀπὸ τὴν διαπίστωσιν, ὅτι διὰ τὴν ἐκάστοτε ἀντιμετώπισιν τῶν δυσχερειῶν, πού μᾶς προβάλλει ἡ ζωὴ, ἡ γεροντικὴ ἐμπειρία εἶναι πολυτιμωτάτη.

Καὶ διὰ τοῦτο, μόλις τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου διέσπασε τὸ σκοτεινὸν ὑλικὸν κέλυφός του, καὶ λαμπρὸν καὶ φωτοβόλον ὑψώθηκεν, ἐπάνω ἀπὸ τὸ ἀσύντακτον χάος τοῦ πρωτογονισμοῦ καὶ τῆς ἀτομικῆς ἀγροικίας, ἐμφανίζεται ταῦτοχρόνως καὶ ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸ Γῆρας.

Καὶ ὑπῆρξε τοῦτο, ἀναμφιβόλως, μία ὑψηλὴ ἠθικὴ κατάρκτησις τοῦ ἀνθρώπου, πού τὸν ἔχρισεν ἐκλεκτὸν τοῦ Οὐρανοῦ. Βῆμα του ἀποφασιστικὸν πρὸς τὸ μυστικὸν βάθος τῆς ζωῆς. Ἐπαφὴ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Καὶ τὰ δυνατὰ πτερά, πού τὸν ὑψωσαν θριαμβευτήν, ἐπάνω ἀπὸ τὴν κυμαινομένην Ἄβυσσον τῶν ὑλικῶν δυσχερειῶν καὶ τῶν ἀντιξοότητων, πού τὸν ἐκύκλωναν!

*

Ἄλλὰ ἡ προστασία τοῦ Γήρατος δὲν εἶναι μόνον ἓνα πανάρχαιον καὶ ἓνα πανανθρώπινον βίωμα.

Εἶναι ταῦτοχρόνως κ' ἓνα ἔνστικτον — βαθύ καὶ πηγαῖον — πού ἀπαντᾶται εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ ἔμπνοα ὄντα.

Καὶ τοῦτο, ἐνωρίτατα ἤδη τὸ παρετήρησαν καὶ τὸ διεπίστωσαν ὅλοι ὅσοι, ὅπως ὁ Ἄριστοτέλης καὶ ὁ Αἰλιανός, ἐπραγματεύθησαν θεωρητικῶς τὴν ἱστορίαν τῶν ζώων.

Τὸ δὲ ἐξάισιον ὄντως κοινωνικὸν συναίσθημα φιλαλληλίας καὶ ἀλληλεγγυότητος, πού ἔχουν μεταξὺ τους οἱ κόρακες, συχνὰ ἀναφέρεται μὲ θαυμασμὸν ἀπὸ διάφορους ἀρχαίους συγγραφεῖς.

Διότι, εἶναι βεβαιωμένον καὶ ἀπὸ τὰς παρατηρήσεις

τῶν νεωτέρων φυσιολογῶν, ὅτι τὰ νοημονέστατα — καὶ ἀνεξηγήτως ἀποκρουστικά—δι' ἡμᾶς αὐτὰ πτηνά, ὅταν πλέον, ἔπειτα ἀπὸ τὴν αἰωνοβίαν ζωὴν τους, καταστοῦν, λόγῳ γήρατος, ἀνίκανα ν' ἀναζητοῦν μόνα τους τὴν τροφήν τους, ἀποσύρονται εἰς τὰ κοιλώματα τῶν ἀποκρήμων βράχων, ὅπου κτίζουν τὰς φωλεὰς των. Καὶ ἐκεῖ, πτεροροῦντα καὶ ἀπογυμνούμενα καθημερινῶς ἀπὸ τὸ κατάμαυρον πτέρωμά τους, περιστοιχίζονται στοργικώτατα ἀπὸ τοὺς ἄλλους κόρακας, οἱ ὁποῖοι τοὺς γηροτροφοῦν, καὶ τοὺς ἐπιδαφιλεύουν μὲ συγκινητικὴν τρυφερότητα καὶ ἀφοσίωσιν κάθε περιποίησιν, μέχρι τῆς τελευταίας των στιγμῆς.

Ἐνωρίτατα ἐπίσης παρετηρήθη, καὶ προεβλήθη πρὸς μίμησιν, τὸ θαυμάσιον κοινωνικὸν ἔνστικτον τῶν πελαργῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπιδεικνύουν πρὸς τοὺς γεροντοτέρους των ἀπαράμιλλον σεβασμόν, καὶ συντηροῦν καὶ περιποιῶνται τοὺς γονεῖς των, μὲ τὴν ἰδίαν στοργικὴν προθυμίαν, μὲ τὴν ὁποίαν καὶ αὐτοὶ τοὺς ἐμεγάλωσαν, ὅταν ἦσαν ἀκόμη ἄπτεροι καὶ ἀδύνατοι νεοσσοί!

Εἰς δὲ τὴν Ἠλέκτραν τοῦ Σοφοκλέους, ὁ χορὸς διὰ ν' ἀποδείξῃ ἀκριβῶς, ὅτι ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸ γῆρας ἔχει τὴν πηγὴν καὶ τὴν ρίζαν του εἰς τὴν Φύσιν, μεταχειρίζεται τὸ ἰδικόν τους παράδειγμα. Τοὺς πελαργούς δὲ χρησιμοποιοεῖ καὶ ὁ Ἀριστοφάνης, ὡς παράδειγμα, διὰ νὰ διδάξῃ δι' αὐτοῦ κάποιον ἐπιπόλαιον καὶ ἐπηρεζόμενον νεανίσκον, ὅτι ὀφείλει νὰ σέβεται καὶ νὰ τιμᾷ τοὺς γεροντοτέρους!

Γενικῶς λοιπόν, παντοῦ ὅπου ὠργανώθη καὶ συνετάχθη κοινωνικῶς ἡ ζωὴ, ἐξεδηλώθη, καὶ κατὰ τινὰ τρόπον, ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸ Γῆρας.

*

Ὅλους ὅμως ὑπερέβαλαν καὶ εἰς τοῦτο οἱ ἀρχαῖοι μας πρόγονοι. Ὁρθολογισταί, ἐνδοκοσμικοί, καὶ πιστεύοντες ὅχι εἰς τὴν ὑπερκοσμιότητα τῆς θεότητος, ἀλλ' εἰς τὴν ἐνοίκησιν της εἰς τὴν Γῆν καὶ εἰς τὸν ἄν-

θρωπον, τὸν ὠραματίσθησαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐξύψωσαν, εἰς τὸ ἀνέφικτον ἰδεῶδες τοῦ «καλοῦ κάγαθοῦ» πολίτου. Διὰ δὲ τοῦ ποιητοῦ Μενάνδρου διεκήρυξαν μεγαλοστόμως, ὅτι ὁ ἐγωϊσμός καὶ ὁ άτομισμός εἶναι ἀντικοινωνικός. «Τοῦτ' ἐστὶ τὸ ζῆν, οὐχ ἑαυτῷ μόνον ζῆν». Καὶ ἐθεώρησαν τὸν σεβασμὸν πρὸς τὸ γῆρας, ὅχι ἀπλῶς ὡς χρέος ἠθικόν, ἀλλὰ καὶ ὡς τὸ κυριώτερον ἀποδεικτικὸν τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἔχει ὑγιᾶ καὶ ἀγαθὴν φύσιν.

Ἀπὸ τὴν αὐγὴν δὲ ἀκόμη τῆς ἱστορίας μας, ὁ Ὀμηρος ἐμφανίζει τὸν Τηλέμαχον εἰς τὴν Ὀδύσειαν, ν' ἀπορρίπτῃ μὲ ἀγανάκτησιν τὴν πρότασιν τῶν μνηστήρων, νὰ ἐκδιώξῃ ἀπὸ τὴν οἰκίαν του τὴν γηραιάν του τροφόν, διότι, ἂν ἔπραττε τοῦτο, θὰ ἐξήγειρεν — ὅπως λέγει — καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὴν τιμωρίαν τῶν Θεῶν. Ἐξαίρει δὲ τὸν πολὺν βασιλέα τῆς Πύλου Νέστορα, ὡς τὴν σεβαστοτέραν καὶ τὴν περισσότερον ἐπιβλητικὴν μορφήν, ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους Ἡγεμόνας. Οἱ ἑπτὰ ἐπίσης γέροντες σοφοὶ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὑπῆρξαν τὸ πρῶτον Ἐπιτελεῖον τῆς Πυθίας. Οἱ ἀρχέγονοι ἰδρυταὶ τῆς πρώτης Ἀκαδημίας. Καὶ οἱ ἀσύγκριτοι διδάσκαλοι συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος.

Καὶ εἰς μὲν τὴν Σπάρτην, ὡς εἶναι γνωστόν, ἡ γερωντοκρατία ἦτο σχεδὸν ἀπόλυτος. Τίποτα ὅμως ἴσως δὲν ἐμφανίζει τόσο λαμπρὰν καὶ τόσο φωτεινὴν τὴν ὄψιν τοῦ ψυχικοῦ βίου τῶν ἀρχαίων ἐκείνων προγόνων μας, ὅσον ὁ νόμος ὁ ὁποῖος ἐνωρίτατα ἴσχυσεν εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ συμφώνως πρὸς τὸν ὁποῖον, οὐδεὶς ἠδύνατο ν' ἀναλάβῃ οἰονδήποτε δημόσιον λειτούργημα, ἐὰν προηγουμένως δὲν ἀπεδείκνυε, ὅτι ἔχει ἐκπληρώσει τελείως τὸ χρέος του πρὸς τοὺς γέροντας γονεῖς του!

Καὶ ὅπως ἀναφέρει ὁ Ξενοφῶν εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματά του «Ἡ πόλις, ἐὰν τις γέροντας γονεάς μὴ θεραπεύῃ, δίκην τούτῳ ἐπιτίθησι, καὶ ἀποδοκιμάζουσα οὐκ ἔῃ ἀρχεῖν», διότι ἔκρινεν, ὅτι οὔτε αἱ ὑπὲρ τῆς πόλεως θυσίαι του εἶναι εὐπρόσδεκτοι ἀπὸ τοὺς Θεούς, οὔτε καὶ

οιαδήποτε άλλη ενέργειά του είναι δυνατόν να είναι
δικαία και εὐσεβής.

*

Ἄλλὰ τί είναι Γῆρας;

Καί είναι ἄρα γε ἀναπόφευκτον τὸ γῆρας;

Διότι καὶ τοῦτο ἀκόμη ἠμφεσβητήθη εἰς τὴν μακρυνὴν ἐκείνην χώραν τοῦ μηχανικοῦ Πανθεϊσμοῦ, ὅπου ἡ ἐκχειλίζουσα αὐτοπεποιθήσις ἐνὸς ὑψηλόφρονος καὶ δημιουργικοῦ λαοῦ ἔφθασε μέχρι τοῦ σημείου, νὰ δραματισθῇ, ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ καταργηθῇ καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ Θάνατος!

Τοιοιουτρόπως, ὁ περίφημος Ἀμερικανὸς Πρέντις Μῶλφορντ διεκήρυξεν, ὅτι οὔτε φυσικόν, οὔτε καὶ ἀναπόφευκτον εἶναι, νὰ καταρρέουν, καὶ νὰ γερνοῦν τὰ ἀνθρώπινα σώματα. Αἱ σκέψεις μας, λέγει, εἶναι ἐκεῖναι, πού οἰκοδομοῦν τὴν προσωπικότητά μας, καὶ σχηματίζουν τὴν φυσιογνωμίαν μας. Ἐπομένως τὸ πνεῦμά μας ἠμπορεῖ ὄχι μόνον ν' ἀναγενᾷ τὸ σῶμά μας, καὶ νὰ τὸ κάμνη πάντοτε νεώτερον καὶ ζωηρότερον, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν φθοράν του καὶ τὴν κατάρρευσίν του!

Εἶναι καὶ ἀμάθεια, ἀλλὰ καὶ ἔπαρσις μωρὰ, τὸ νὰ ἀποφαινώμεθα, καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον δογματικόν, ποῖον εἶναι τάχα τὸ σύμφωνον μὲ τὴν Φύσιν, καὶ ποῖον ἀντίκειται πρὸς τοὺς νόμους τῆς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐλάχιστους μόνον γνωρίζομεν. Καὶ εἶναι γελοία καὶ ὀλεθρία μας πλάνη νὰ πιστεύωμεν, ὅτι τὸ ἐλάχιστον παρελθόν, πού ἔχομεν γνωρίσει, πρέπει καὶ ν' ἀποτελῇ τὸν ἀπαράβατον γνώμονα, διὰ καθετὶ πού θὰ συμβῇ εἰς τὸ ἀπώτερον μέλλον. Καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

Ἄλλοτε, ὅπως μᾶς διδάσκει ἡ ἱστορία τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν, ἡ Γῆ μας αὐτὴ ἦτο μία περιπλανωμένη μᾶζα τυφλῶν καὶ ἀτιθασσέυτων δυνάμεων. Καὶ αἱ μορφαί, τόσον τῆς ζωϊκῆς, ὅσον καὶ τῆς φυτικῆς ζωῆς, ἦσαν ὅλως διόλου διαφορετικαὶ ἀπὸ τὰς σημερινάς! Καὶ ἀναμφισβητήτως χονδροειδέστεραι! Ποῖος λοιπὸν

ἤμπορεῖ νὰ ἰσχυρισθῆ, ὅτι, μὲ τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ, δὲν βαδίζομεν σταθερῶς πρὸς μίαν μεγαλυτέραν ἀκόμη ἐκλέπτυνσιν καὶ τελειοποίησιν τῆς ζωῆς;

Τὸ παρελθόν, ἀκριβῶς, δὲν ἀποτελεῖ καὶ ἐλπίδα ἀλλὰ καὶ ἀπόδειξιν, ὅτι μᾶς περιμένει μία μεγαλύτερη ἀκόμη αὐξήσις τῆς δυνάμεως μας; Μήπως καὶ ἡ δύναμις τοῦ σιδήρου δὲν ἠὔξησεν ἀκόμη περισσότερον μὲ τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ χάλυβος;

Διατὶ λοιπὸν νὰ καταρρέωμεν ἀναποφεύκτως, ἐρωτᾷ ὁ Μῶλφορδ. Καὶ μάλιστα τότε, ὅταν πλέον ἔχωμεν ἀποκτήσει καὶ πείραν καὶ φρόνησιν, πὺ μᾶς χρειάζονται τόσον πολὺ διὰ τὴν ζωὴν! Εἶναι ἄρα γε ἀπαραίτητον νὰ μικραίνουν αἱ ἡμέραι μας, ὅταν ἀκριβῶς ἀρχίζῃ τὸ θέρος καὶ ἡ συγκομιδὴ;

Ἡ θέλησις εἶναι δύναμις, ἀποφαίνεται τὸ Γαλλικὸν λόγιον. Ἄς θέλωμεν λοιπὸν εἰς κίνησιν τὴν σιωπηλὴν καὶ πανσθενῆ δύναμιν τῆς θελήσεώς μας. Καὶ ἡ κατάργησις τοῦ γήρατος θὰ πραγματοποιηθῆ. Ἄς μὴ μᾶς ξενίζῃ τοῦτο. «Τὸ ζητούμενον ἄλωτόν», ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι. Ἄρκει νὰ θέλωμεν ἐντόνως καὶ ἐπιμόνως. Ἄς ἔχωμεν ὑπ' ὄψει μας, ὅτι ἡ κραυγὴ τῶν πολλῶν εἶναι εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ψίθυρος. Καὶ ἡ εὐχὴ καὶ τὸ αἴτημα τοῦ πλήθους πρωτοεμφανίζεται πάντοτε ὡς παράκλησις. Καὶ ὡς κρυφὴ ἰκεσία! Ἄλλὰ ἡ πείρα ἀποδεικνύει, ὅτι κάθε εὐχὴ, πὺ ἐκφέρεται ἐκ βαθέων, σύρει πάντοτε μαζί της, καὶ τὸ εὐκαταῖον ἀποτελέσμα. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὴν κατάραν! Ὅσον δὲ περισσότεροι εἶναι οἱ εὐχόμενοι, καὶ ὅσον θερμότερες καὶ διακαέστερες αἱ εὐχαί των, τόσον καὶ ἡ ἐκπλήρωσις εἶναι βεβαιότερα.

Τίποτα λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ φοβούμεθα. Καὶ τίποτα, ἄς μὴ τὸ θεωροῦμεν ἀδύνατον. Ἡ Ἄπειρος Συνείδησις δὲν γνωρίζει τὸν Φόβον! Καὶ προορισμὸς μας εἶναι νὰ τελειοποιούμεθα διαρκῶς. Καὶ νὰ προσεγ-

ΕΝΑ ΧΡΟΝΙΚΟ ΑΠΟ ΤΗ ΦΡΙΚΤΗ ΚΑΤΟΧΗ...

Θαμπή φθινοπωρινή ημέρα. Σύννεφα μολυβόχρωμα σκεπάζουν πέρα ως πέρα τὸν οὐρανό, πού μοιάζει ἔτσι μὲ πρόσωπο θλιμμένο, πούναι ἔτοιμο νὰ ξεσπάσῃ σὲ δάκρυα. Ἄργησε πολὺ νὰ ξημερώσῃ σήμερα. Λὲς καὶ δὲν ἠθελεν ἡ Νύχτα ν' ἀποτραβηχθῇ. Κι' οὕτε νὰ ξεπροβάλλῃ ὁ Ἥλιος, γιὰ νὰ μὴν ἰδῇ τὴν ἀγαπημένην του Ἀθήνα σκλαδωμένη κι' ἀλυσσοδεμένη βαρειά.

*

Ἄπὸ ἐδῶ πού βρίσκομαι — σ' ἓνα μικρὸ σπιτάκι τῶν Τουρκοβουνιῶν, στὸ τέρμα Κυψέλης — τὸ μάτι χορταίνει ξέγναντο.

γίζωμεν τὴν Ἀπειρον Συνείδησιν.. Κάτω, λοιπόν, τὸ Γῆρας!

Ἰδοῦ, μία ἀνακραυγή, πού εἰς τὸ ἄκουσμά της ὅλοι θὰ χειροκροτήσωμεν. Καὶ διατί ὄχι; Μήπως ἡ θεόπνευστος Παλαιὰ Γραφή δὲν μᾶς διδάσκει, ὅτι ὑπῆρξαν ἄνθρωποι, ὅπως ὁ Μαθουσάλας, πού ἡ ζωὴ τους διετηρήθη ἐπὶ τόσον μακρὰ ἔτη, ὥστε σήμερον μᾶς φαίνεται Μῦθος;

Καὶ μήπως ἀκόμη δὲν ἀναφέρει ἡ ἰδία Γραφή, ὅτι ὑπῆρξαν ἄλλοι ἄνθρωποι, ὅπως ὁ Ἐνώχ καὶ ὁ Προφήτης Ἡλίας, πού μετέβησαν πρὸς τὸν Θεὸν χωρὶς ν' ἀποθάνουν; Ὅπως δὲ μνημονεῦει, ἡ ζωὴ τους ὑπῆρξε τόσον δραστική, καὶ τόσον τελεία, καὶ τόσον ἀπόλυτη ἦτο ἡ κυριαρχία τοῦ πνεύματος αὐτῶν ἐπὶ τοῦ σώματος, ὥστε ἐπέτυχαν τὴν ἐξαύλωσίν του. «Ἐνσαρκος Ἄγγελος» ἀποκαλεῖται ἀπὸ τοὺς ὑμνογράφους ὁ Προφήτης Ἡλίας. Ἄς μὴ διαψεύδωμεν λοιπόν, καὶ ἄς μὴ δυσπιστῶμεν πρὸς τὰς Γραφάς!

Καὶ ποτὲ ἄς μὴ λησμονοῦμεν, ὅτι καθετὶ πού τὸ θέλομεν ἡσυχά, καθαρὰ, καὶ ἀποφασιστικά, μᾶς περιμένει πάντοτε εἰς τὸν δρόμον μας. Τὸ θάρρος καὶ ἡ θέλησις, εἶναι ἡ μαγικὴ πανοπλία, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν θὰ λυγίσουν, καὶ θὰ γίνουν ἀσφαλῶς κάποτε ἀνίσχυρα, καὶ τὰ βέλη τοῦ χρόνου ἀκόμη!

[Συνεχίζεται]

Ὁ δρίζοντας εἶναι ἀνοικτός. Κι' ὁ κάμπος ἕως τὸν Πειραιᾶ ἀπλώ-
νεται ἐλεύθερος καὶ πυκνοκατοικημένος. Καὶ κάτω, πρὸς τὸ βᾶ-
θος, θαμποχαράζει μιὰ λουρίδα ἀπὸ τὴν ἤρεμην θάλασσα τοῦ Σια-
ρωνικοῦ ποῦ ἡ μυστικὴ τῆς ἀνάσα φθάνει ἕως ἐδῶ ἀπάνω, σύσμι-
χτη μὲ τὴν ὑπόκωφη καὶ σὰν κομμένην ἀπὸ τρομάραν ἀναπνοὴ
τῆς ἄμοιρης πρωτεύουσάς μας...

*

Γύρω μου, δεξιὰ κι' ἀριστερά, κι' ἀπὸ ἐδῶ κι' ἀπὸ ἐκεῖ,
εἶναι σκορπισμένα σπιτάκια πολλὰ, ποῦ λὲς καὶ σκαρφαλώνουν
μ' ἀγκομαχητὸ πρὸς τὴ ραχοῦλα. Κι' ὄλα τους γενικῶς ἔχουνε
τὰ παράθυρά τους κατὰκλειστα καὶ μανταλωμένες τὶς πόρτες των.
Κ' εἶναι ὄλα τους σὰν φωλίτσες. Καὶ καλοκουδισμένα καὶ παστρικά.
Καὶ τὰ περισσότερα ἔχουνε αὐλίτσες πλακοστρωμένες. Μὲ παρ-
τεράκια γύρω γύρω χωματένια, ποῦ ἄλλοτε ἦτανε γεμάτα ἀπὸ
λουλούδια μυριστικά. Τώρα ὁμως εἶναι φυτεμένα ὄλα μὲ λογιῆς
λογιῆς λαχανικά...

*

Οἱ δρόμοι ἐδῶ ἐπάνω εἶναι στενοὶ καὶ ἀνώμαλοι πολὺ. Καὶ
τὰ σπιτάκια ἔχουνε κτισθῆ χωρὶς σχέδιο. Κ' ἔτσι, ὅπως σμίγει
τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο, ἔχεις τὴν ἐντύπωσιν πὼς στριμώχνονται ἐπί-
τηδες κι' ἀξαργητοῦ. Γιὰ ν' ἀλληλοζεσταθοῦν. Ἡ καὶ γὰρ νὰ πά-
ρουν θάρρητα, σιγοκουβεντιάζοντας συναναμεταξὺ τευς τὸν πόνο
τους. Γιατὶ σύγκρουο φόδου καὶ λαχτάρης τυλίγει τὸν καιρὸν αὐτὸ
ἄλη τὴν Ἀθήνα μας...

*

Ἄραιοι πολὺ εἶναι καὶ οἱ διαβάτες. Κ' εἶναι ὄλοι τους ἀμί-
λητοι, καὶ σκυφτοί, καὶ βιαστικοί. Λὲς πὼς εἶναι λυπημένοι, ποῦ
γυρνοῦν ἀπὸ κάποια κηδεῖα. Ὅπως ὅποτε ὁμως εἶναι ἀλήθεια,
πὼς ἐδῶ ἐπάνω ἀνασαίνει κανεὶς πιὸ ἐλεύθερα. Γιατὶ πιὸ ἀπόμερα
ὅπως εἶναι, δὲν βλέπει κανεὶς καὶ δὲν σκονταῦει κάθε στιγμὴ
ἐπάνω σὲ Γερμανούς, μὲ τὶς βαρεῖές τους μπότες καὶ τὰ γέλαστα
πρόσωπά τους. Κ' αἰσθάνεσαι ἔτσι τὸν ἑαυτὸ σου σὰν πιὸ ἐλεύ-
θερο. Καὶ σὰν νᾶσαι πιὸ κοντὰ μὲ τὴν Ἑλλάδα τοῦ βουνοῦ καὶ
τοῦ χωριοῦ καὶ τῆς θάλασσας, ποῦ ἐκεῖ φαγερώνεται πιὸ λαγαρὸ
τὸ θεῖο τῆς πρόσωπο...

*

Ἐαφνικὰ — θᾶτανε κοντὰ μεσημέρι — ἀναστατώθηκαν ὄλα
τὰ Τουρκοβούνια. Καὶ τὴν προτερηνὴν ἡσυχίαν, ποῦ σὰν ἄγιασμένη
μυριόκλωνη βελανιδιὰ τὰ ἐσκίαζε μὲ τὰ κλωνάρια τῆς, τὴ δια-
δέχθηκεν ἀνεμοταραχή. Κ' ἐγέμισαν τὰ στενά τους δρομάκια ἀπὸ
σάλαγο καὶ χαλαμανταριὸ κι' ἀπὸ ξεφωνητὰ γυναικῶν στὰ παι-
διά τους. Καὶ σὲ λίγο ἀκούστηκαν καὶ τουφεκιές. Ἀνάρρης στὴν

ἀρχή κι' ἀλαργινές. Γρήγορα όμως ἄρχισαν νὰ πέφτουν ἀπανω-
τές και πυκνές, κι' ὄλοένα και πιὸ σιμώτερα.

Τὰ κατὰκλειστα παράθυρα ἀνοίγανε γιὰ μιὰ στιγμή διαστικά.
Και κατατρομαγμένες νοικοκυράδες ἀναρωτιόνταν, τί νὰ συμβαίνει
ἄρᾳ γες πάλι... Και σταυροκοπούμενες τᾶκλειναν ἀμέσως, και τὰ
διπλομαντάλωναν πιὸ σφιχτά. Κι' ὁ ξερὸς ἐκεῖνος κρότος ἀπὸ τὸ
ὀρμητικὸ τους σφάλιγμα, λὲς κ' ἔμοιαζε μὲ τὸν κρουαδερὸ και ἀπο-
κρουστικὸ κρότο, ποὺ κάνει τὸ σφυρὶ τοῦ μαραγκοῦ σὰν καρφῶ-
νει κάποιο νεκροσέντουκο. Κ' ἔγα κρουσταλλιασμένο χέρι ἐνοιωθες
νὰ σοῦ ψάχνη και νὰ σοῦ μαργώνη τὰ σπλάγγνα.

*

Δὲν ἐπέρασε πολλή ὥρα, και οἱ τουφεκιές ἐπεφταν σ' ὀμο-
βροντίες πυκνές. Κι' ὄλο και πιὸ κοντά. Ἀκουσθήκε μάλιστα και
τ' ἀνατριχιαστὸ κροτάλισμα κάποιου ὀπλοπολυβόλου. Κ' ἔμοιαζε
σὰν πόλεμος σωστός, ποὺ εἶχε ἀνάψει γιὰ καλά, κ' ἐσκέπαζεν
ὄλη τὴν περιοχὴ, κ' ἔκανε νὰ κόθωνται κυριολεκτικῶς τὰ ἦπατα
τῶν πολυθασανισμένων ἀνθρώπων. Και τ' ἀναρριγητὸ ποὺ ἐπρο-
καλοῦσεν ἐπαραφούντωσεν, ὅταν κάποιος ἀνέθηκε στὸ καμπαναριὸ
μιᾶς παραπάνω ἐκκλησίας, κι' ἄρχισε νὰ κτυπᾷ σὰν δαιμονισμέ-
νος τὶς καμπάνες του, ποὺ ἔως τότε ἔμεναν βουβές, γιὰτι ἔτσι
εἶχανε προστάξει οἱ κατακτητές μας. Κι' ὅσο ἐσυνεχίζονταν τὸ
τρελλὸ ἐκεῖνο καμπάνισμα, τόσο κ' ἐλαμπάδιαζαν κι' ἀναστα-
τώνονταν και οἱ καρδιές. Γιατι τὰ γλωσσίδια τῆς καμπάνας ξέ-
ρουν και μιλοῦν μὲ τὴν πιὸ τρυφερὴ και μὲ τὴν πιὸ συγκινη-
μένη γλῶσσα σὲ κάθε Ἑλληνικὴ ψυχὴ. Και εἶναι ὁ ἦχος τους
τόσο γλυκὸς και τόσο ὑποβλητικὸς, ὅσον εἶναι και ἡ γλῶσσα
τῆς μαγνούλας μας, ποὺ μᾶς παραστέκει γεμάτη ἀπὸ στοργή, σὲ
κάθε μας χαρὰ και σὲ κάθε μας πόνο. Κ' ὄλον αὐτὸν τὸν καιρὸ
ποὺ ἔχουνε σωπάσει ἀναγκαστικά, νοιώθουμε τὴν ὀρφάνια μας βα-
θύτερη και τὴ δυστυχία μας μεγαλύτερη. Και τίποτε ἄλλο δὲν
φανερώνει ζωντανώτερα και χαρακτηριστικώτερα τὴν συμφορὰ
μας, ὅσον ἡ σιωπὴ τους αὐτὴ. Γιατὸ τῶρα ποὺ ξανακτυποῦν,
ὁ ἦχος τους, τρικυμίζει τὰ φρένα και φέρνει τὰ δάκρυα στὰ μά-
τια... Ἐπειτα εἶναι βέβαιο, ὅτι τῶρα μὲ τὴ φριχτὴν αὐτὴ Κα-
τοχή, ὄλοι μας ἀνεξαιρέτως ἔχομε γίνει ἀισθαντικώτεροι και ἐσω-
τερικώτεροι. Θαρρεῖς και ἡ σκλαβιά μᾶς ἐσήκωσεν ὄλους ψηλά.
Και οἱ λογισμοὶ μας ἀκροβατοῦν ἀπὸ κορφὴ σὲ κορφὴ. Και μαζί
μὲ τὸν ἐνταφιασμὸ τῆς ἐλεύθερης ζωῆς μας ἐθάψαμε μέσα μας τὸ
χαλασμένον ἑαυτὸ μας και κάθε μας μουχλιασμένο συναίσθημα.
Και ἡ ψυχὴ και τοῦ τελευταίου Ἑλλήνα εἶναι τῶρα κρεμασμένη
στὰ βλέφαρά του, ποὺ ἄγρυπνα κι' ἀνύστακτα καρτεροῦνε νὰ γλυ-
κοχαράξη ἢ τρισευλογημένη στιγμή τοῦ λυτρωμοῦ.

Δὲν ξέρω τί γίνεται ἄλλοῦ. Μὰ ἐδῶ, δλάκαιρη ἢ Ἑλλάδα εἶναι στητή κι' δλόρθη. Καί τὸ βλέπεις πῶς αὐτιάζεται νάκούσῃ— ὦρα τὴν ὦρα—νά θροῖζῃ στοὺς ἀνέμους τῆς τὸ λάβαρον ἐνὸς καινούργιου Γερμανοῦ και μιᾶς νέας ἀγίας Λαύρας.

Ἔτσι θάτανε τὸν παλῆδ καιρὸ και ἡ παρθενικὴ ἐκείνη ἱέρεια τῶν Ἑλευσινεῶν Μυστηρίων, πὸ ὅπως γράφουν τὰ παλῆδ διβλία, ἐπρόβαλλε στεφανωμένη μὲ ἀσφοδέλους και μὲ ναρκίσσους, και κρατοῦσε στὰ χέρια τῆς ἓνα χρυσο κύπελλο, γιὰ νὰ μεταλάβῃ ἀπ' αὐτὸ τοὺς πιστοὺς τῆς Περσεφόνης.

Και οἱ καμπάνες κτυποῦν... Κι' ὄλο κτυποῦν. Καί ὁ ἤχος τους, ὁ καθαγιασμένος ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ ζωὴ τοῦ Ἔθνους μας, σαλπίζει γιὰ νὰ τᾶκούσουν οἱ τύρανοι μας, πῶς δὲν ὑπάρχει λογικὴ και δὲν ὑπάρχει φρονιμάδα στὸν Ἑλληνα, ὅταν πρόκειται γιὰ τὴν Ἑλλάδα του. Καί πρέπει νᾶναι θεότυφοι γιὰ νὰ μὴ βλέπουν, ὅτι εἶναι πανέτοιμοι, νὰ προσφέρουν τὸν ἑαυτὸ τους σφάγιο γιὰ τὴν Ἑλευθερίᾳ τῆς.

*

Ἄφορμὴ τοῦ σημερινοῦ ἀναστατώματος εἶναι πάλι τὸ Ε. Α. Μ., πὸ παρουσιάσθηκε στὸν Ἑλληνικὸν ἀγωνιστικὸ στίβο σὰν Ἐθνικὸ Ἀπελευθερωτικὸ Μέτωπο. Κι' ὅμως ὁ πραγματικὸς κι' ἀνομολόγητος σκοπὸς του εἶναι ἄλλος, καθὼς φαίνεται. Νὰ κρατῆ δηλαδὴ σὲ μιὰ διαρκῆ ἀναστάτωση τὸν τόπο, και νὰ συντελῆ μὲ κάθε τρόπο στὴν ἀπαθλίωση τῶν πάντων. Γιατί ἔχει στελεχωθῆ ἀπὸ κομμουνιστές, πὸ λογαριάζουν πῶς ἔτσι μόνον, ὅταν θὰ τοὺς δοθῆ ἢ κατᾶλληλῃ γι' αὐτὸ εὐκαιρία, θὰ μπορέσουν νὰ κομμουνιστικοποιήσουν τὴν Ἑλλάδα. Αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ὅμως λίγοι δυστυχῶς εἶναι ἐκεῖνοι πὸ τὸ καταλαβαίνουν. Κ' ἐπειδὴ και οἱ Ἄγγλοι τοὺς ἐνισχύουν πολὺ, θερειεὶ ὀλοένα. Κι' ὁ Θεὸς νὰ δάλλῃ τὸ χέρι του...

Τὸ Ε. Α. Μ λοιπὸν αὐτὸ ἔχει κηρύξει γιὰ σήμερα μιὰ καινούργιαν ἀπεργία. Πὸ ὅπως σχεδὸν και ὅλες οἱ ἄλλες πὸ ὠργάωσε τὸν τελευταῖον αὐτὸ καιρὸ, εἶναι κι' αὐτὴ τελείως ἄσκοπη και ἀδικαιολόγητη.

Οἱ ἐπαγγελματίες λοιπὸν—ἀπὸ φόβο και θέλοντας και μὴ—ἐκλείσαν τὰ καταστήματά τους. Γιατί ἂν τυχὸν κανένας ἐτολμοῦσε νὰ μὴν τὸ κάνῃ, ἀμέσως τὰ τζίνια τῆς ὀργάνωσης πὸ ἔχει τὰ δίχτυά τῆς ἀπλώσει παντοῦ, παίρνουν τὸ τηλέφωνο και τοῦ παραγγέλλουν νὰ κλείσῃ ἀμέσως. Ἄλλοιῶτικα θὰ τοῦ τὰ κάνουν ὄλα γιὰλιὰ καρφιά! Ἡ ἂν δὲν ὑπάρχῃ τηλέφωνο, τοῦ τὸ μνηοῦν μ' ἄλλο μέσο. Κ' ἔτσι ἀναγκάζονται ὄλοι και συμμορφώνονται... Ἐνεκρῶθησαν λοιπὸν τὰ πάντα. Κι' ὁ πεινασμένος και ἀηδιασμέ-

νος κοσμάκης ἐγύριζε νωρίς νωρίς πεζοπορώντας στὰ σπίτια του.

*

Τὴν στιγμὴν ἐκείνη μιὰ πολυάριθμη Ἐαμικὴ προφανῶς ὁμάδα περιεκύκλωσε τὶς φυλακὲς τοῦ Ἀβέρωφ, καὶ μὲ ὀπλοπολυβόλα καὶ μὲ χειροβομβίδες προσέβαλε τὴ φρουρὰ του. Σκοπὸς τῆς, ὅπως ἔλεγε, ἦτανε, νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς «συντρόφους» καὶ τοὺς ἄλλους «συναγωνιστές», ποὺ ἦσαν ἐκεῖ φυλακισμένοι..

Ἐβρῆκαν ὅμως ἀντίστασιν ἀποφασιστικὴ. Κι' ὅταν μὲ τὴν πρῶτην ἐπίθεσι ποὺ ἔκκαναν, τοὺς ἐκτύπησαν ἀπὸ μέσα στὸ ψαχνό, ἐσχόρπισαν ἀμέσως σάν τοῦ λαγοῦ τὰ παιδιὰ. Χωρίσθηκαν σὲ ὁμάδες. Κι' ἄλλοι ἀπὸ τὴ λεωφόρον Ἀλεξάνδρας, ἄλλοι ἀπὸ τὸ Πολύγωνο, κι' ἀπὸ διάφορες ἄλλες κατευθύνσεις, ἔπιασαν τὰ Τουρκοδοῦνια.

Κ' ἦτανε νὰ γελαῖ κανεῖς, μὰ καὶ νὰ κλαίῃ πικρά, στὸ θέαμα τῶν γενναίων αὐτῶν ἐπαναστατῶν, ποὺ κρατοῦσανε—ὄλοι τους σχεδὸν—ὄπλα. Κι' ὅμως τῶβαζαν στὰ πόδια, μόλις ἐφανερώνονταν κάτω στὴν πλατεῖα τῆς Κυψέλης μερικοὶ τσοληᾶδες. Καὶ οἱ πιδὸ μεστωμένοι, ἦσαν καὶ οἱ γρηγορότεροι στὸ φευγιά. Κι' ἀπὸ πίσω τους ἔτρεχε φιλομαρίδα πολλή. Καὶ λογιῆς λογιῆς ἀμούστακα ἀκόμα παιδιὰ, ποὺ ἐχαίρονταν στὴν ἀναμπομπούλαν αὐτὴν, ὅπως χαίρονται οἱ γλάροι μὲ τὸ βοργιά.

*

Τοὺς παρακολουθοῦσα προσεκτικὰ ἀπὸ τὸ παράθυρο. Κ' ἔβλεπα, πῶς ὅσοι ἀπὸ τοὺς παλληκαράδες αὐτοὺς ἐφθάναν στὰ ψηλῶμματα, καὶ ξεμακραίνοντας, ἀποκοτοῦσαν ἔτσι τὸ συναίσθημα τῆς ἀσφαλείας, ἐσταματοῦσαν κ' ἐπυροβολοῦσαν πρὸς τὰ κάτω.. Χωρὶς νάχουνε κανένα στόχο. Κι' ὅπως διόλου ἄσκοπα. Καὶ μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ κάμουν σαματᾶ. Καὶ μὲ τὸν τρόπον αὐτόν, ἐχαλοῦσαν ὁ κόσμος ἀπὸ τὶς ὁμοβροντίες. Κ' ἔλεγε, πῶς καίγεται ἡ περιφέρεια, καὶ πῶς μάχεται στρατὸς δλόκληρος. Κι' ὄλο κατέφθθαναν καὶ καινούργιοι. Κ' ἐπυροβολοῦσαν κι' αὐτοί, ἔτσι στὸ βρόντο

Ἀπὸ τοὺς τελευταίους, ποὺ εἶχανε φθάσει, ἦσαν καὶ δυὸ νεαροί. Ψηλόκορμοι καὶ οἱ δυὸ τους. Καὶ ξαναμμένοι πολὺ. Ἀπὸ τὸ τέρμα τῆς ὁδοῦ Πυθίας τοὺς εἶδα ν' ἀνηφορίζουσε κι' αὐτοὶ πρὸς τὸ βουνό. Εἶχανε κρεμασμένο ἀπὸ τὸν ὤμὸ τους κι' ἀπὸ ἓνα ὄπλο καὶ οἱ δυὸ τους. Καὶ στὰ χέρια τους ἐκρατοῦσαν χειροβομβίδες. Καὶ κάθε τόσο ἐκοντοστέκονταν, κ' ἔβλεπαν πρὸς τὰ κάτω, πρὸς τὴν πλατεῖα τῆς Κυψέλης, ποὺ ἦτανε οἱ τσοληᾶδες. Καὶ τοὺς ἐγιουχάιζαν, μ' ἄγρια ξεφωνητά... Τοὺς ἔβλεπα, κ' ἡ καρδιά μου

σφίγγονταν. Κ' εβούρκωσαν, χωρίς νά τὸ θέλω, τὰ μάτια μου...

— Κύττα νά δῆς, ἔλεγα, πόσο τᾶχουνε ἀφιονίσει τὰ κακόμοιρα αὐτὰ παιδιὰ... Κρίμα στὰ νειᾶτα τους... Καὶ κρίμα στὴ λεβεντιά τους... Τᾶχουνε τ' ἄμοιρα τόσο πολὺ διαστρέφει καὶ φανατίζει πὺ ἢ ψυχούλα τους ἔχει γεμίσει ἀπὸ σκοτάδι πηχτό. Καὶ τίποτα ἄλλο δὲν αἰσθάνονται, παρὰ μίσος ἀπέραντο καὶ θανάσιμο πρὸς τοὺς τσοληάδες μας. Αὐτοὶ εἶναι οἱ ἐχθροὶ τους. Αὐτὸ τοὺς ἐδίδαξαν. Γιατὶ τὰ παιδιὰ καὶ οἱ νέοι, τὰ αἰσθηματὰ τους τὰ παίρνουν ἀπὸ τὸ περιβάλλον τους. Στὸ περίγυρό τους διαπλάσσουν τὸν χαρακτήρα τους. Κι' ὅπως τὸ σφουγγάρι ἀπορροφᾷ τὸ νερό, ἔτσι καὶ τὰ νέα παιδιὰ ἀπορροφοῦν ἰδέες καὶ συναισθήματα ἀπὸ τοὺς τριγύρω τους ἀνθρώπους. Καὶ γεμίζει μ' αὐτὰ κάθε πόρος τῆς ψυχῆς τους... Καὶ οἱ κομμουνιστὲς ξέρουν τί κάνουν... Σύμφωνα μὲ τὸ σωστὸ καὶ ψυχολογημένο νόμο, πὺς τίποτα δὲν συντελεῖ τόσο στὸ νά κερδίζῃ κανεὶς μιὰ καρδιά, ὅσον ἢ συμμετοχὴ τοῦ προσήλυτου σὲ μιὰ προσπάθεια, τὰ ὠπλίσανε τὰ παιδιὰ αὐτὰ, καὶ τᾶβαλαν νά σκοτώνουν! Καὶ νάτα τώρα, πὺ πολεμοῦν, μὲ τέτοιο φανατισμό... Κρίμα στὴν Ἑλληνική τους ψυχὴ... Ναι! Κρίμα, χίλιες φορές κρίμα... Γιατὶ τὰ δυστυχισμένα αὐτὰ Ἑλληνόπουλα πιστεύουσε δλόψυχα αὐτὴ τῇ στιγμῇ, πὺς ὑπηρετοῦνε τὴν πατρίδα τους. Καὶ χωρὶς νά τὸ ξέρουν, γίνονται τὰ δυστυχισμένα ὄργανα ἀσυνείδητα τοῦ ἀφανισμοῦ τῆς . . .

Λίγο παραπάνω ἀπὸ τὰ δυὸ νεαρά αὐτὰ παιδιὰ εὗρισκόταν ἓνας ὄμιλος ἀπὸ καμπύσους Γερμανοὺς στρατιῶτες. Καὶ τοῦτο, γιατί στὸ δουναλάκι αὐτό, πὺ κατάκορφά του εἶναι κτισμένο κάποιον γυναικεῖον Μοναστηράκι, εἶχανε στήσει πυροβολεῖο. Κι' ὅπως ἄκουσα εἶχανε μετατρέψει τὴν Ἑκκλησοῦλα του σὲ ἀποθήκη πυρομαχικῶν. Γιατὶ τὰ κελλιά του τὰ ἐχρησιμοποιοῦσαν γιὰ στρατωνισμό τους.

Οἱ Γερμανοὶ λοιπὸν αὐτοὶ στρατιῶτες, σὰν νά μὴ συνέβαινε τίποτα, ἦσαν καθισμένοι σὲ κάποια βραχάκια, κ' ἔτρωγαν μὲ ὄλη τους τὴν ἡσυχία σταφύλια. Κι' οὔτε τοὺς ἐπέρασε διόλου ἀπὸ τὸ νοῦ νά πειράξουν κανένα ἀπὸ τοὺς ἐπαναστάτες αὐτούς, πὺς ἐπερνοῦσαν ἀπὸ ἐμπρὸς τους πᾶνοπλοι, καὶ μὲ χειροβομβίδες στὰ χέρια τους.

Μὰ καὶ οὔτε κανένα ἀπὸ τὰ Ἑλληνόπουλα αὐτὰ, δὲν ἐκαρδιοκτύπησε, βλέποντας τοὺς μισητοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς πὺς καταταραναννοῦν τὴν Ἑλλάδα μας, κ' ἐδάλλθηκαν μὲ τὴν θηριοψυχία τους καὶ μὲ τὴν φριχτὴ στέρηση καὶ μὲ τὴν πείνα τὰ ξεκληρίσουν τὴ φυλὴ μας. Ἐχθρὸς γιὰ τὰ παιδιὰ αὐτὰ ἦτανε ἓνας καὶ μοναδικός.

Ὁ τσολιάς και ὁ χωροφύλακας. Κι' ὄχι ὁ θεοκατάρατος κατακτητής μας!...

*

Τὰ κακοροϊζικα μονάχα γι' αὐτὸ εἶχανε φανατισθῆ, μέχρι τρέλλας, και μέχρι παραφροσύνης. Αὐτὴ μόνον ἢ φλόγα τοὺς ἔκαιγε τὰ σπλάγγχνα τους. Και δὲν ἐλαχταροῦσαν τίποτες ἄλλο, παρὰ πῶς νὰ χτυπήσουν Μπουραντάδες, ὅπως τοὺς ἔλεγαν.

Τὰ βλεπα, νὰ κινουῦνται σπασμωδικὰ και σαστισμένα. Και ἀπὸ τὸ μεγάλο τους πάθος νὰ τρικλίζουν σχεδόν, σὰν μεθυσμένα. Και δὲν ἤξεραν οὔτε τι κάνουν, οὔτε και ποῦ πάνε. Γιατι ὄλο κ' ἔσταματοῦσαν. Κ' ἐγιουχάιζαν. Κ' ἐσφύριζαν ἀνταριασμένα και θεριακωμένα, σὰν τὶς μεσημεριάτικες ὄχεντρες. Και στὴ μεγάλη τους αὐτὴν ἔξαψη, σίγουρα ἐπίστευαν τὰ θαρειόμοιρα, πῶς κάνουν κάτι τὸ ἡρωϊκό. Και πῶς μάχονται γιὰ τὴν Ἑλλάδα! Και γιὰ τὴ σωτηρία της. Κ' ἐζητοῦσαν ἔτσι, με κάθε δυνατὸ τρόπο, νὰ ξεπεράσουν τὸν ἑαυτὸ τους σ' ἐκδήλωση γενναιοψυχίας και παλληκαριάς. Κι' ὄλο ἐγυροῦσαν πρὸς τὰ πίσω, κι' ἐγουχάιζαν, ἐνῶ οἱ τουφεκιές ἐπεφταν σὰν χαλάζι γύρω τους

*

Ἐαφνικά, τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ δύο, εἶδα νὰ γέρνη και νὰ πέφτη μπρούμπα, ἐνῶ ὁ σύντροφός του τῶθαλε στὰ πόδια, κ' ἐγίνηκε λαγός. Ἐκεῖνο ἔμεινε ξαπλωμένο κατὰ γῆς, στὸ μέρος ποῦ ἔπεσε, και χωρὶς νὰ φανερώνη σημεῖα ζωῆς. Προφανῶς θάχε σκοτωθῆ, ἢ θάχε λαβωθῆ θαρειά. Μὰ οὔτε στὸ νοῦ του δὲν ἤμποροῦσε νὰ δάλῃ κανένας νὰ τὸ πλησιάσῃ και νὰ τὸ βοηθήσῃ. Γιατι οἱ σφαῖρες ἐξουζούνιζαν γύρω σὰν μελισσοδί.

Παρακολουθοῦσα λοιπὸν ὄλο αὐτὸ τὸ φρικιαστικὸ δρᾶμα ἀπὸ τὸ παράθυρο. Κ' ἐμέτρησα ἕνδεκα ἡρωϊκοὺς «συναγωνιστές», ποῦ ἐπέρασαν ἀπὸ κοντὰ του, χωρὶς οὔτε ἕνας νὰ γυρίσῃ νὰ τὸ ἰδῆ τὸ ἄμοιρο, και νὰ σκύψῃ με συμπόνιαν ἐπάνω του.

Μὰ νὰ, ἐπὶ τέλους, κ' ἕνας ποῦ ἐφάνηκε σπλαγγχνικός...

— Μπράβο του, εἶπα μέσα μου, και μ' ὄλη μου τὴν καρδιά. Αὐτὸς ἔχει στὴν ψυχὴ του καλωσύνη. Και φαίνεται πῶς εἶναι ἀπὸ τοὺς εὐλογημένους ἐκεῖνους, ποῦ δὲν τοὺς ἐχάλασεν ἢ ψευτιά και ἢ κακία τοῦ κόσμου. Γερὴ θάνατι ἢ ρίζα ποῦ τὸν ἐβλάστησε...

Τὸν εἶδα, ποῦ ἔσκυφεν ἐπάνω ἀπὸ τὸ πεσμένο παιδί... Και πρῶτα πρῶτα, τοῦ πῆρε τὸ πιστόλι του. Ὑστερα ἄρχισε νὰ τὸ ψάχνῃ με σπασμωδικότητα παντοῦ, και σ' ὄλες τὶς τσέπες τοῦ σακκακιοῦ και τοῦ παντελονιοῦ του... Κάτι βρῆκε... Τὸ πῆρε διαστικά και τὸ καταχώνιασε στὸ στήθος του... Κατόπιν ἐσηκώθηκεν ἀπότομα... Ἐκύτταξε δεξιὰ κι' ἀριστερά... Κι' ἄρχισε νὰ

τρέχη πάλι, και νά παίρνη τὸ φήλωμα... Ἐνῶ τὸ ἄμοιρο παιδί
ἔμενε πάντα ἐκεῖ, πεσμένο μπρούμυτα στὸ μέρος ποῦ εἶχε πέσει . . .

*

Σιγὰ σιγὰ ἀνάρησαν οἱ πυροβολισμοί. Καὶ σὲ λίγο ἐθασί-
λεφεν ἡσυχία. Μιὰ ἡσυχία ὅμως βαρειά, σὰν τὸν ἡσκιο ποῦ κάνει
ἢ πυκνόφυλλη συκιά. Καὶ σὰν τὴν ἀκίνησια ποῦχουν οἱ λιμνοῦ-
λες, ποῦ γιὰ νὰ ψαρέψουν τὰ χέλια και τοὺς κεφάλους ποῦ ζοῦνε
στὰ νερά τους, ρίχνουνε μέσα τους φλόμους. Καὶ τὰ βλέπεις ἀκί-
νητα και βαρειά, και φορτωμένα θάνατο. Καὶ μοιάζουνε θαρρεῖς
μὲ σταχτοπράσινα μάτια πεθαμένου, ποῦ ἔχουνε μείνει—ἄπο τρο-
μάρα—ἀνοικτὰ και κρουσταλλιασμένα...

Κ' ὅταν ἀπὸ τὴν παρατεινόμενην αὐτὴν ἡσυχίαν ἐξεθάρρεψε
πλέον κάπως ὁ κόσμος, ἄρχισαν τότε νὰνοίγουν διακριτικὰ τὰ πα-
ράθυρα τῶν γειτονικῶν σπιτιῶν. Κ' ἐξεπόρτισαν σὲ λίγο και οἱ
γυναῖκες, κ' ἐτράβηξαν πρὸς τὸ κοιτάμενο καταγῆς παιδί. Κι' ὅταν
τὸ ἐπλησίασαν ἄρχισαν τὰ σκουζίματα και τὶς φωνές... Γύρω του
ἦτανε ποτάμι τὰ αἵματα πηγμένα ὅσα δὲν εἶχε καταπιῆ λαί-
μαργα τὸ χῶμα. Ἐμοιαζεν ὅμως πὼς ἀνάσαιεν ἀκόμα... Καὶ τὰ
χέρια του δὲν ἦτανε παγωμένα.

Στὶς φωνές τῶν γυναικῶν ἔτρεξαν γρήγορα κάποιοι ἄνδρες.
Κι' ἀναστατώθηκε σὲ λίγο τὸ συγείτονο. Ἐφέρανε μιὰ μισόπορτα.
Τὸ σήκωσαν προσεκτικὰ. Τὸ ξάπλωσαν ἀπάνω της. Καὶ τὸ μετέ-
φεραν ἔτσι σ' ἓνα γειτονικὸ παρακάτω φαρμακεῖο.

Ἐκεῖ κάποιοι γιατροί, ποῦ τὸν ἔφεραν και τὸ ἐξήτασε, εἶδε
πὼς εἶχε τραυματισθῆ θανάσιμα. Γιατὶ μιὰ σφαῖρα τοῦ εἶχε δια-
περάσει τὸ γοφὸ, και τοῦ εἶχε θερίσει κυριολεκτικῶς τὰ σπλάγ-
χνα του.

Τοῦ εὐρήκανε και τὴν ταυτότητά του. Ἐλεγόταν, ὅπως μοῦ εἶ-
πανε, Ι. Ξυλινός. Καὶ ἦτανε 19 χρονῶν. Ἐξεψυχούσεν ὅμως πλέον...
Και σὲ λίγο ἔκλεισε γιὰ πάντα τὰ φωτερὰ ἐφηβικά του μάτια.

Μιὰ γυναικούλα, ἀπ' αὐτὲς ποῦ εἶχανε πρωτοτρέξει κοντά,
ἦλθε ἀνηφορίζοντας κ' ἐστάθηκε σχεδὸν κάτω ἀπὸ τὸ παραθύρι
μου, κι' ἀνταριασμένη ἀνιστοροῦσε ζωηρὰ σ' ἄλλες γυναῖκες
ποῦ τὴν ἐρωτούσανε, ὅλες τὶς λεπτομέρειες, κι' ὅλα τὰ καθέκαστα.

—«Κακοκέφαλα παιδιά, ἔλεγε. Κακοκέφαλα κι' ἀνεγροί-
κητα...».

«Κακόμοιρο κ' ἔρμο, παλληκάρι μου, δὲ λυπήθηκες τοὺς
μαύρους τοὺς γονηούς σου, ποῦ θὰ σὲ καρτεροῦν—οἱ ἔρμοι κι' ἄρα-
χλοι—νά γυρίσης τὸ βράδυ στὸ σπιτάκι σου;»

Η ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΤΗΣ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ

Ὁ ἔθνικὸς ποιητὴς μας Διονύσιος Σολωμὸς, ποὺ γιορτάζον-
ται φέτος τὰ ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὸν θάνατό του, δὲν ἦταν μονάχα
ἓνας κορυφαῖος ποιητὴς, ποὺ θαυμάζεται γιὰ τὴν τέχνην του καὶ
γιὰ τὰ ὑψηλὰ νοήματα τῶν ἔργων του, ἀλλὰ ἦταν κ' ἓνας ποιη-
τὴς μὲ ἀσάλευτη χριστιανικὴ πίστι, ποὺ ἐκδηλώνεται θερμὰ καὶ
ζωηρὰ σ' ὀλόκληρην τὴν ποιητικὴν του παραγωγὴν. Βέβαια καὶ ἄλ-
λοι διαλεχτοὶ ποιητὴς μας παρουσιάζουν στὰ ἔργα των πολλή
θρησκευτικότητα καὶ εἰλικρινῆ πίστι στὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ,
ὅπως ὁ Παλαμᾶς, ὁ Βαλαωρίτης, ὁ Σικελιανὸς καὶ πολλοὶ ἄλ-
λοι. Μὰ ὁ Σολωμὸς στὴ θρησκευτικότητα τοῦ ἔργου του στέκεται
πιὸ ψηλὰ ἀπὸ ὅλους. Ἡ ὀρθόδοξη πίστι του τὸν ἐμπνέει πολὺ
συχνὰ καὶ γεμίζει τὶς ψυχὰς τῶν ἡρώων του. Ἡ Θρησκεία, πλάι
στὴν Ἐλευθερίαν, εἶναι οἱ πιὸ μεγάλες ἰδέες ποὺ ἐμπνέουν καὶ
καθοδηγοῦν τὸ ἔργο τοῦ ἔθνικοῦ μας τραγουδιστοῦ.

Ἀπὸ τὰ χρόνια τῆς νιότης του, ποὺ ἐσπούδαζε στὴν Ἰτα-
λία, ἔδειχεν ὁ ποιητὴς τὴν ἀφοσίωσίν του στὴ θρησκείαν τῶν γο-
νιῶν του. Ἀνάμεσα σὲ περιβάλλον ἀπὸ Καθολικοὺς, αὐτὸς ἐπρο-
χωροῦσε πιστὸς στὶς διδασκαλίαι τῆς Ὀρθοδοξίας, ποὺ πάντα μὲ
δύναμι τὶς ὑπεστήριζε. Καὶ μόλις γύρισε στὴν πατρίδα του Ζά-
κυνθο, ἄρχισε νὰ γράφῃ ἰταλικά ποιήματα, ποὺ ἔλα σχεδὸν εἰ-
χαν θέματα θρησκευτικά. Ἰδιαιτέρα εἶναι γνωστὴ μιὰ σειρὰ ἀπὸ
σονέτα του, ποὺ ξεχειλίζουν ἀπὸ θρησκευτικὴ πίστι. Ἀπὸ τὰ
ποιήματα αὐτὰ παρατηρεῖ κανένας πὼς ὁ Σολωμὸς εἶχε κύρια
πηγὴν στὴν ἐμπνευσί του τὴ θρησκείαν. Ἀργότερα ἡ ἰδέα τῆς
Ἐλευθερίας καὶ ἄλλες μεγάλες ἰδέες ἐμπήκανε στὴν ποίησίν του
πλάι στὴ θρησκευτικὴν πίστιν του.

Καὶ ἰδοὺ τὸ πρῶτο ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ νεανικὰ σονέτα του :

« Ἀμ' δὲ λυπούσαγε τοῦλάχιστον τὰ νεῖατά σου, ποὺ πῆγες
καὶ τὰ χαράμισες, ἔτσι ἄδικα καὶ παράδικα, μ' αὐτοὺς τοὺς ἀλή-
τες; Αὐτοὶ τὸ φάγανε τὸ ἄμοιρο τὸ παιδί. Γιατί ἐρίχνανε στὰ
κουτουροῦ, καὶ στὸ βρόντο. Καὶ καθὼς φαίνεται, καθὼς εἶχε γυ-
ρίσει μιὰ στιγμή πρὸς τὰ κάτω, τοῦλθε μιὰ σφαῖρα ἀπὸ ψηλὰ καὶ
τὸ θέρισε... Ἄχ! τοὺς φονηάδες»

Τέτοια κι' ἄλλα ἔλεγεν ἡ γυναικίῳλα τοῦ λαοῦ. Κι' αὐτὸ
ἦτανε τὸ μοιρολόγι τῆς φτωχογειτονίας πρὸς τὸ ἀδικοσκοτω-
μένο παλληκάρι.

Φτωχὴ μου πικρίδα... Πόσα παιδιὰ σου θὰ κλάψῃς ἀκόμη...

ΑΝΘΙΜΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗΣ

Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ

«Ποιά εἶν' αὐτὴ πού αἰσθάνομαι νὰ μοῦ ἀγγίξει τὴν καρδιά καὶ νὰ μοῦ ἀναγαλιάξει ὅλες τίς αἰσθήσεις; Αὐτὴ εἶναι ἡ **Θρησκεία**, πού, μέσα στὸν ὠκεανὸ τῆς ζωῆς, ἔρχεται ν' ἀνυψώσῃ τὴ θνητὴ καρδιά. Σηκώνει τὸ δάχτυλο στὸν οὐρανὸ γιὰ νὰ δείξῃ ἐκεῖ ὅπου ἡ μορφὴ τῆς ψηλᾶ κρατιέται. Καὶ τώρα ἐδῶ κάτω γίνονται ἀπὸ θνητὸ χέρι τέτοια ὥστε νὰ συντρίβεται ἡ ἀπιστία. Ἀγναντεύοντάς τα ἡ σκέψη μου, δὲν ἀμφιβάλλει πὼς ὑπάρχει ἐκεῖνη μέσα στὸν αἰώνιον ὄγκο. Αὐτὴ μοῦ κάνει τέτοια ἐντύπωση κι' ἀμέσως ὅσοι δὲν δίνουν Πίστη σ' αὐτὴ, φλογίζονται καμμένοι ἀπὸ τὸν αἰώνιο κεραυνὸ καὶ ἀποτυπώνουν ἴχνη φωτιᾶς στὴν Κόλαση».

Ἡ μετάφρασις γίνηκε σὲ πεζὸ καὶ ἀπλᾶ γιὰ νὰ εἶναι νοητὸ τὸ ποίημα ἀπὸ ὅλους.

Τὸ δεύτερο σονέτο τῆς σειρᾶς ἐκείνης εἶναι ἓνας ψαλμὸς, ὅπου ὁ ποιητὴς παρουσιάζει ὅλη τὴν φύσι νὰ ὑμνῇ τὸν Θεό, ὅλη τὴν δημιουργία νὰ δοξάζῃ τὸν Πλάστη τῆς. Ἴδου κι' αὐτὸ σὲ πεζῇ ἑλληνικῇ μετάφρασι :

ΨΑΛΜΟΣ

«Ὅλα μιλοῦν γιὰ τὸν Θεό. Μιλεῖ ἡ χαρωπὴ ἐμφάνισι τοῦ φεγγαριοῦ καὶ τῶν ἄστρων· μιλεῖ τὸ δυνατὸ μούγγουρισμα τῶν καταιγίδων· μιλεῖ τῆς θάλασσας τὸ βαθὺ ἀνατρίχιασμα.

Ὅταν ὁ ἥλιος ξυπνᾷ ὅλο τὸν κόσμον, μιλοῦν οἱ ἀμέτρητες φωνές του καὶ λένε τόσα ὠραῖα πράγματα γιὰ τὸ Θεό, ὅσα δὲν μπορεῖ νὰ πῇ θνητὸ στόμα.

Προχωρεῖ στὸ ἔργο του, φτιάνει τὴν ἡμέρα καὶ ἀχτινοβολεῖ ζωηρὸς φλόγες σ' ὅλη τὴν γύρω πλάση, δίνοντας τὴν εἰκόνα τῆς αἰώνιας ιδέας.

Ὅλη ἡ δημιουργία παρακαλεῖ κ' αἰσθάνεται τὸ Θεό, ἀπὸ τὸ φυλλαράκι τοῦ χορταριοῦ ὡς τὸν ζαφειρένιον οὐρανό. Μονάχα τοῦ ἀνθρώπου ὁ νοῦς μένει ἄφωνος;».

Κι' ὅλα τ' ἄλλα ποιήματα τῆς ἴδιας σειρᾶς εἶναι θρησκευτικά. Ἐχουν τίτλους: Ἡ Ἀνάληψις τῆς Παναγίας, Ἄσμα Ἀσμάτων, ἡ Κόλασις, Ἡ Δευτέρα Παρουσία κλπ.

Τὴν ἴδια ἐποχὴ ὁ Σολωμὸς ἔγραψε καὶ δυὸ ποιήματα γιὰ τὸν προστάτη τῆς Ζακύνθου Ἅγιον Διονύσιον. Καὶ στὰ δύο ἀναφέρει καὶ τὴν παράδοσι πὼς ὁ Ἅγιος ἔσωσε τὸν φονιά τοῦ ἀδελφοῦ του, βάζοντας τὴν χριστιανικὴν ἀγάπη πάνω ἀπὸ κάθε ἄλλο αἶσθημα.

Τὸ πρῶτο ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ ποιήματα τὸ σύνθεσεν ὁ ποιη-
τῆς τὸ 1821, πὸν ἡ Ζάκυνθος εἶχε πάθει καταστροφῆς ἀπὸ σει-
σμούς. Στὸ σονέτο ὁ ποιητῆς παρακαλεῖ τὸν Ἅγιο νὰ μεσιτεύσῃ
γὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ νησιοῦ. Τὸ ποίημα αὐτὸ ἄλλος Ζακυνθινὸς
ποιητῆς, ὁ Στέφανος Μαρτζώκης, τὸ μετέφρασεν ἔτσι :

ῶ! Ἅγιε Διονύσιε, ψυχὴ ἀγνή καὶ θεία,
ποῦ σὲ κρατεῖ περήφανα τῆς εὐσπλαγχνίας ὁ θρόνος,
τοῦτο τὸ δύστυχο νησι προστάτεπέ το μόνος,
γὰ νὰ μὴ τύχει πιά σ' αὐτὸ παρόμοια δυστυχία!
Ἄκου σιὰ σίτια! ἄκουσε, ἐδῶ κ' ἐκεῖ στὸ δρόμο,
πῶς κλαίει ἀπαρηγόρητα ἢ φοβισμένη πλάση!
Βάστα τὸ νοῦ μας μὴ χαθεῖ! μὴ τύχει κι' ἀπ' τὸν τρόμο
τὰ λογικά μας χάσουμε, μήπως ἢ γῆ χαλάσει!...
ῶ! Σὺ, στὸ θρόνο τοῦ Ἀπλαστου τρέξε σιμὰ κ' εἰπέ Του
νὰ μὴν ἀφίσει τὸ νησι ἔρομο στῆ δυστυχία του!...
Κι' ἂν ἴσως κ' ἢ παράκληση δὲ φθάνει, θύμησέ Του
πῶς εἶχες ἕναν ἀδελφὸ κ' ἔκρουπες τὸ φονιά του!

Τὸ ἄλλο σονέτο τοῦ Σολωμοῦ γὰ τὸν Ἅγιο Διονύσιο τὸ με-
τέφρασεν ὁ Κ. Καιροφύλας ἔτσι :

Ὁ νοῦς μου μ' ἀσήκωσε μὲς στῆ λαμπράδα ὅπου εὐτυχι-
σμένοι ἐκεῖ ψηλὰ στέκουν οἱ Θεῖοι, καὶ τὸν ὑπέριστα ἐγνώρισα
Ποιμένα, πὸν τὸν χορὸ τῶν Σεραφεῖμ ὠδηγοῦσε, καὶ κάθε γῦρο
ποῦ ἔκαναν, ἢ ζέση αὔξαινε στὸ πρόσωπο τῶν θανμαστῶν πνευ-
μάτων κι' ἀπεκρίνοντο, ντυμένα μ' ἀγνότη, σ' ἄρμονικὸ ψαλμὸ
τὰ Χερουβείμ. Ὅλοι ἔψαλλαν τὸν Οἶκτο, πὸν στῆν καρδιὰ τοῦ
Διονυσίου ἔπνιξαν τὸν ἀδελφικὸ πόνο, κάνοντας νὰ νικήσῃ ἢ
θεῖα Ἀγάπη. Τότες ξεσποῦσε τὸ πανηγῦρι τοῦ ψαλμοῦ καὶ τῶν
χορῶν τὸ ἀναγάλιασμα κ' ἔτρεχε νὰ τὸν φιλήσῃ κάθε ἐπου-
ράνιος.

Μὰ ὁ Σολωμὸς διατήρησε τὴν θρησκευτικότητά του ὄχι μο-
νάχα στὰ νεανικά του χρόνια, ἀλλὰ καὶ ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς
του, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν ποίησή του. Τὸ κάθε τι χριστιανικὸ
τὸν συγκινοῦσε. Κάποτε ἄκουσεν ἕνα τυφλὸ γέροντα νὰ τραγου-
δάῃ τούτους τοὺς δυὸ στίχους ἀπὸ μιὰ περιγραφὴ ἔμμετρη πυρ-
καῖας στὰ Ἱεροσόλυμα!

Ὁ Ἅγιος Τάφος τοῦ Χριστοῦ ἐκεῖνος δὲν ἐκάνη
ἐκεῖ πὸν βγαίνει τὸ Ἅγιο Φῶς, ἄλλη φωτιὰ δὲν πάει!

Καὶ αὐτὸ τὸ δίστιχο ὁ ποιητῆς τὸ θαύμαζε καὶ τὸ ξανάλεγε.
Καὶ φαίνονταν σὰν κι' αὐτὸ νὰ δυνάμωνε τὴν θρησκευτικὴν του

πίστη. Μὰ καὶ ἡ μόρφωσίς του, ἡ κλίσις του πρὸς τὴν χριστιανικὴ φιλοσοφία, οἱ μελέτες, ὅλα τοῦ δυνάμωναν τὴν θρησκευτικότητα, ποὺ φανερῶνεται στὰ ποιήματά του.

Κ' ἔτσι στὸν «Ἕμνον εἰς τὴν Ἑλευθερίαν» ὕμνεϊ μαζί τὴν Ἑλληνικὴ Ἑλευθερία καὶ τὴ Χριστιανικὴ θρησκεία. Μιλεῖ λοιπὸν ἔτσι στὴν Ἑλευθερία :

*«Πῆγες εἰς τὸ Μεσολόγγι
τὴν ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ,
μέρα ποὺ ἀνθισαν οἱ λόγγοι
γιὰ τὸ τέκνο τοῦ Θεοῦ.*

*Σοῦ ἦλθε ἐμπρὸς λαμποκοπῶντας
ἡ Θρησκεία μ' ἓνα Σταυρὸ
καὶ τὸ δάχτυλο κινῶντας
ὅπου ἀνοί' τὸν οὐρανό,*

*σ' αὐτό, ἐφώναξε, τὸ χῶμα
στάσου ὀλόρθη, Ἑλευθεριά·
καὶ φιλῶντας σου τὸ στόμα
μπαίνει μὲς στὴν ἐκκλησιά.*

*Εἰς τὴν Τράπεζα σιμώνει
καὶ τὸ σύγνεφο τὸ ἀχνό
γύρω - γύρω τῆς πυκνώνει
ποὺ σκορπάει τὸ θυμιατό.*

*Ἀγροικαίει τὴν ψαλμωδία
ὅπου ἐδίδαξεν αὐτή·
βλέπει τὴ φωταγωγία
στοὺς Ἀγίους ἐμπρὸς χυτή...».*

(Στροφές 88-92)

Ἄλλὰ καὶ στὴ «Φαρμακωμένη», δυὸ χρόνια ἀργότερα, γιὰ ν' ἀποκαταστήσῃ τὴν μνήμη τῆς κόρης ποὺ φαρμακώθηκε, γιὰ νὰ σώσῃ τὴν τιμὴ τῆς, φέρνει γιὰ λύσι τοῦ δράματος τὴν κρίσι τοῦ Πλάστη. Φέρνει τὴν κόρη νὰ ἀπολογηταί μπροστὰ στὸν Θεὸ καὶ νὰ ζητάῃ τὴν συγχώρησί του...

Κ' ἔπειτα, τὸ 1829, συνθέτει ὁ Σολωμὸς τὸ ἐξάισιο θρησκευτικὸ του ποίημα «Εἰς Μοναχὴν», μὲ ἀφορμὴ τὸ ὅτι τότε «ἐντύθηκε τὸ ἀγγελικὸ σχῆμα» ἡ Ἄννα Μαρία Ἀναστασία Γουρᾶτο Γεωργομίλα. Σ' αὐτὸ τὸ ποίημα ὑπάρχει ὀλόκληρος χορὸς ἀγγέλων, ποὺ ψάλλει τὸ «Χριστὸς ἀνέστη» καὶ ποὺ χαιρετάει τὴν νέαν μοναχή.

Στὸ μεγάλο συνθετικὸ του ποίημα «Ὁ Λάμπρος», μαζί μὲ

τὴν δραματικὴν τοῦ πλοκῆς, ἐμφανίζεται πανίσχυρο τὸ θρησκευτικὸ αἶσθημα τοῦ ποιητῆ. Ὁ ἁμαρτωλὸς Λάμπρος τιμωρεῖται ἀπὸ τὴν Θεῖα Δίκη καὶ ἡ Μαρία μετὰ χριστιανικῆ ὑπομονῆ περνᾷ μέσα ἀπὸ τὶς περιπέτειες τῆς ζωῆς... Σ' ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ποιήματος ξεπροβάλλει ἡ χριστιανικὴ πίστις, ἡ ἐλπίδα στὸ Θεὸ καὶ ὁ τρόμος τῆς τιμωρίας τῆς ἁμαρτίας... Μὰ μέσα σ' αὐτὸ τὸ ποίημα ὑπάρχουν καὶ οἱ ὠραῖες ἐκεῖνες στροφές, ὅπου περιγράφεται ὁ ἑορτασμὸς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ :

*Χριστὸς ἀνέστη! Νέοι, γέροι καὶ κόρες
ὄλοι, μικροὶ μεγάλοι ἐτοιμαστῆτε
μέσα στὶς ἐκκλησίαις τὲς δαφνοφόρες
μετὰ τὸ φῶς τῆς χαρᾶς συμμαζωχῆτε·
ἀνοίξατε ἀγκαλιὰς εἰρηνοφόρες
ὀμπροστὰ τοὺς ἁγίους ἁγίους καὶ φιληθῆτε·
φιληθῆτε γλυκὰ χεῖλη μετὰ χεῖλη,
πέστετε Χριστὸς Ἀνέστη, ἔχθροὶ καὶ φίλοι.*

*Δάφνες σὲ κάθε πλάκα ἔχουν οἱ τάφοι,
καὶ βρέφη ὠραῖα στὴν ἀγκαλιὰ οἱ μαννάδες.
Γλυκόφωνα, κοιτώντας τὶς ζωγραφισ-
μένες εἰκόνες, ψάλλουν οἱ ψαλτάδες·
λάμπει τ' ἄσῃμι, λάμπει τὸ χουσάφι,
ἀπὸ τὸ φῶς πὸν χύνουν οἱ λαμπάδες·
κάθε πρόσωπο λάμπει ἀπ' τ' ἁγιοκέρι
δοῦν κρατοῦνε οἱ χριστιανοὶ στὸ χέρι.*

.....

Στὸ ἀποκορύφωμα τέλος τῆς ποιητικῆς τοῦ δημιουργίας, στοὺς «Ἐλευθέρους πολιορκημένους», παρουσιάζει ὁ ποιητὴς τοὺς ἀγωνιστὲς γιὰ τὴν Ἐλευθερίαν νὰ ἀγωνίζωνται καὶ νὰ θανατωροῦν στηριγμένοι μονάχα στὴ χριστιανικὴ τους πίστι. Στὴν ἀρχὴ μάλιστα τοῦ ποιήματος βάζει ὁ Σολωμὸς καὶ μερικὸς στοχασμοὺς γιὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ ποίημα καὶ νὰ ἐξάρῃ τὰ μαρτύρια τῶν ἡρώων καὶ μαζί τὴν πίστι τους. Ἐκεῖ σημειώνει καὶ τοῦτον τὸν στοχασμὸ γιὰ τοὺς μάρτυρες πολιορκημένους :

«Ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὡς τὸ τέλος περνᾶνε ἀπὸ πόνον εἰς πόνον ἕως τὸν ἄκρον πόνον. Τότε ἔτρεξε ἡ θάλασσα, καὶ ἡ ψυχὴ τους ἔπλεε εἰς τὴν πίκρα, καὶ ἐτρέκλιζαν ὡσὰν μεθυσμένοι. Τότε ὁ ἐχθρὸς τοὺς ζητεῖ νὰ ἀλλαξοπιστήσουν. Ὁ Ἅγιος Αὐγουστίνος λέγει ὅτι ὁ Σταυρὸς εἶναι ἡ καθέδρα τῆς ἀληθινῆς σοφίας· ἐπειδὴ ὅσα ὁ Ἰησοῦς εἰς τρεῖς χρόνους ἐδίδαξε μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον ὅλα τὰ ἀνακεφαλαίωσε εἰς τρεῖς ὥρες ἀπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν».

ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ
ΕΙΣ ΤΑ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ
ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1957

Κυριακή 17 Μαρτίου (Β' Νηστειῶν)

(Ἐβρ. α' 10 - β' 3)

«Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχειν τοῖς ἀκουσθεῖσι, μὴ ποτε παραρροῶμεν». (β' στιχ. 1)

[Γι' αὐτὸ πρέπει πῖο πολὺ νὰ προσέχουμε καὶ νὰ εἴμαστε προσκολλημένοι σ' ὅσα ἀκοῦμε, μὴ τύχη καὶ παρασυροῦμε].

Δυνατὸ εἶναι τὸ ρεῦμα τῆς ἀμαρτίας, ἀδελφοί, κι' ὀλισθηρὸς ὁ κατήφορος τοῦ κακοῦ, ὅπου ἀπὸ τῆ μιᾶ ὥρα στὴν ἄλλη μπορεῖ νὰ παρασυρθῇ ὁ Χριστιανός. Γιὰ νὰ μὴ συμβῆ, λοιπόν, αὐτό, ὁ Παῦλος δίνει μιὰ σωτήρια συμβουλή. Πρέπει - λέγει - νὰ προσέχετε περισσότερο, νὰ εἴστε προσκολλημένοι πῖο καλά, νὰ κρατήσετε ὀλοένα καὶ πῖο γερὰ στὴν Ἀγία Γραφή. Σ' αὐτῆς τὸν βυθὸ νὰ ρίξετε τὴν ἄγκυρα τῆς καρδιάς σας, σ' αὐτὴ πάντα μὲν περισσότερο προσοχὴ κι' ἐπιμονὴ νὰ ἐντρυφᾶτε. Γιατί ἔτσι μονάχα δὲν θὰ σᾶς παρασύρουν τὰ ρεύματα τῆς ἀμαρτίας, δὲν θὰ πέσετε στὰ χέρια τοῦ πονηροῦ.

«Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχειν τοῖς ἀκουσθεῖσι, μὴ ποτε παραρροῶμεν».

Ἄς ἀφήσουμε στὸν Ἅγιο Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο, νὰ πῆ μὲ τῆ θεσπέσια γλῶσσα του λίγα προκαταρκτικὰ λόγια γι' αὐτὸ τὸ πολῦτιμο θέμα:

«Εὐφρόσυνα πράγματα εἶναι ἓνα λειβάδι ἢ ἓνας κῆπος - λέγει ὁ ἱερός πατήρ - ἀλλὰ ἀπείρως πῖο εὐφρόσυνο εἶναι τὸ διάβασμα τῶν θείων Γραφῶν. Γιατί ἐκεῖ μὲν ὑπάρχουν ἄνθη ποὺ μαραίνονται, ἐδῶ δὲ νοήματα ἀφθάρτα· ἐκεῖ πνέει ὁ ζέφυρος, ἐνῶ ἐδῶ ἡ αὔρα τοῦ πνεύματος· ἐκεῖ ἀγκάθια γιὰ φράχτες, ἐδῶ ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ γιὰ ἀσφάλεια· ἐκεῖ τζιτζίκια ψάλλουν, ἐδῶ κελαηδοῦν οἱ προφῆτες· ἐκεῖ ἡ τέρψις ἀπ' ὅ,τι βλέπει κανεὶς, ἐδῶ ὠφέλεια ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσι καὶ τὴν ἀκοή. Ὁ κῆπος εἶναι σ' ἓνα τόπο, οἱ Γραφές, ὅμως, παντοῦ τῆς Οἰκουμένης· ὁ κῆπος μεταβάλλει ὅψι ἀνάλογα μὲ τίς ἐποχές, ἐνῶ οἱ Γραφές καὶ χειμῶνα καὶ καλοκαῖρι εἶναι πλούσιες σὲ φύλλα, κατὰφορτες ἀπὸ καρπούς. Ἄς μελετᾶμε, λοιπόν, μὲ προσοχὴ καὶ συγκέντρωσι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· γιατί ἂν προσέχης τῇ Γραφῇ, σοῦ ξερριζώνει τὴν ἀθυμία, σοῦ φυτεύει τὴν ἀγαλλίασι, σοῦ πετᾷ τίς κακίες, σοῦ θεμελιώνει τὴν ἀρετή, σὲ ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὸν κλυδωνισμὸ τῶν παθῶν. Ἡ θάλασσα μαί-

νεται κι' ἐσὺ ἀρμενίζεις σὲ γαλήνη. Γιατί ἔχεις γιὰ τιμόνι τοῦ βίου σου, τῶν Γραφῶν τὸ διάβασμα. Αὐτὸ τὸ τιμόνι δὲν τὸ σπάζουν ποτὲ οἱ θυμοὶ τῶν πειρασμῶν».

Δὲν ὑπάρχει, ἀδελφοί, πραγματικὰ μεγαλύτερη δωρεὰ τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή κι' ὁ θεῖος Χρυσόστομος δὲν ἔκανε καθόλου ὑπερβολή, μιλιώντας γι' αὐτὴ μὲ τέτοιο ἐνθουσιασμό.

Μέσα στὴν Ἁγία Γραφή, ὁ Κύριος μᾶς ἀποκαλύπτει καὶ μᾶς φανερώνει τὸ πανάγιο θέλημά του. Αὐτὴ εἶναι ὁ δρόμος ποὺ ὀδηγεῖ στὴν αἰώνια ζωὴ. Ἡ ψυχὴ, ποὺ βόσκει σ' αὐτὸ τὸν ἀθάνατο πνευματικὸ λειμῶνα, δὲν πεινᾷ καὶ δὲν διψᾷ ποτέ. Γιατὶ τρέφεται καὶ ποτίζεται ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Ἐκεῖ μέσα βρίσκεται τὴν ἀνάπαυσι, τὴν παρηγοριά, τὸ στήριγμα, τὴν χαρὰ, τὴν εἰρήνη, τὴν ἀγάπη ποὺ ἀποζητᾷ. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ προφητᾶναξ Δαυὶδ γράφει: «Μὲ πιάνει τέτοια χαρὰ σὰν μελετῶ τὰ λόγια σου, Κύριε, ὅπως ἕνας ποὺ βρῆκε ξαφνικὰ ἀναρίθμητα λάφυρα. Λιγώθηκαν τὰ μάτια μου μελετώντας τὸν λόγο σου κι' ἀγάπησα τίς ἐντολές σου πάνω ἀπ' ὅλα τὰ χρυσάφια καὶ τὰ τοπάκια. Αὐτὲς εἶναι ἡ ζωὴ μου κι' ἡ ἀγάπη μου κι' ἡ χαρὰ μου».

Φτάνει, ὅμως, ἄραγε νὰ δέχεται κανεὶς τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ μ' εὐχαρίστησι καὶ νὰ πλουτίζῃ μ' αὐτὸν τὴν διάνοια καὶ τὴν καρδιά του; Ὁ Παῦλος, συσταίνοντάς μας νὰ προσέχουμε στὴ Γραφή ὀλοένα καὶ περισσότερο, θέλει ἄραγε νὰ πῆ μονάχα πῶς ἡ προσοχή, ὅπως συνήθως τὴν ἐννοοῦμε, εἶναι ἀρκετὴ; Ὁχι, ἀδελφοί μου. Ὅταν ὁ Ἀπόστολος μιλᾷ γιὰ προσοχή, ἐννοεῖ κάτι πάρα πάνω ἀπὸ τὸ ἀπλὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ ἀμύθητα πλοῦτη τῆς Γραφῆς. Ἐννοεῖ ζέσημι στὶς ἐντολές τοῦ Θεοῦ ὄχι μονάχα τῆς διάνοιας καὶ τῆς καρδιάς μας, ἀλλὰ καὶ τοῦ βίου μας ὀλοκλήρου.

Γράφει ὁ μέγας Παῦλος κάπου ἄλλου: «Οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ Θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιοθήσονται» [Δὲν σώζονται ὅσοι ἀπλῶς ἀκοῦνε τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ὅσοι καὶ τὸν πράττουν].

Δὲν φτάνει — φωνάζει ὁ ἀπόστολος — νὰ ἀκοῦτε καὶ νὰ μελετᾶτε τὴ Γραφή, ἀλλὰ πρέπει συνάμα νὰ κάνετε κι' αὐτὰ ποὺ ὁ Κύριος σᾶς ζητᾷ. Μονάχα τὸ νὰ ξέρης τί θέλει ὁ Θεὸς ἀπὸ σένα, δὲν εἶναι τίποτε. Πρέπει καὶ νὰ πράξης τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἐκεῖνος ποὺ δὲν συνοδεύει μὲ ἔργα τὴν ἀκρόασι τῆς Γραφῆς, εἶναι δέντρο μὲ πλούσια φυλλωσιά, ἀλλὰ ἀκαρπο. Μοιάζει μὲ τὴ συκιά ποὺ καταράστηκε ὁ Ἰησοῦς καὶ ξεράθηκε ὀλοτέλα, γιατί δὲν εἶχε σῦκα, ἀλλὰ φύλλα μόνο.

Ἡ ἀληθινὴ προσοχή, λοιπόν, σ' ὅσα περιέχει ἡ Γραφή, δὲν εἶναι μονάχα τὸ ν' ἀνοίγουμε τ' αὐτιά μας στὴ φωνὴ της, ἀλλὰ

και τὸ νὰ ζεῦουμε τίς πράξεις μας στὸ ζυγὸ τῶν ἐντολῶν τῆς. Προσοχή, στὴ γλῶσσα τοῦ Παύλου, δὲν εἶναι πλησίασμα και παραμονὴ ἀπλῶς τοῦ νοῦ και τῆς καρδιάς στὴ Γραφή, ἀλλὰ κι' ἐφαρμογὴ στὴ ζωὴ μας τῶν ὅσων ἡ Γραφή προστάζει και ζητᾷ.

Μονάχα ἔτσι δυναμώνει ἡ ψυχὴ κι' ἀντιστέκεται νικηφόρα στοὺς χειμάρρους τῆς ἁμαρτίας.

Συμβουλευόντάς μας, λοιπόν, ὁ Παῦλος νὰ προσέχουμε περισσότερο στὴ Γραφή, γιὰ νὰ μὴν παρασυρθοῦμε στὴν ἀπώλεια, δὲν θέλει νὰ μᾶς πῆ τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ δέσουμε στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ πὺ γερὰ ὄχι μονάχα τὸ νοῦ και τὴν καρδιά μας, ἀλλὰ κι' ὄλο μας τὸν βίο. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, θὰ περάσουμε τὸ πέλαγος τοῦ κόσμου, χωρὶς νὰ παρασυρθοῦμε ἀπὸ τὰ ρεύματα τοῦ Πονηροῦ και θὰ εἰσέλθουμε μ' ὄλα τὰ πανιά ἀνοιχτὰ στὸ λιμάνι τοῦ Παραδείσου. Ἀμήν.

Κυριακὴ 24 Μαρτίου (Γ' Νηστειῶν)

(Ἐβρ. δ' 14 - ε' 6)

«Προσερχόμεθα οὖν μετὰ παρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεον» (δ' στίχ. 16).

[Ἐς ἐρχώμαστε, λοιπόν, κοντὰ στὸ θρόνο τῆς χάριτος μὲ θάρρος στὰ λόγια, γιὰ νὰ ἐλεηθοῦμε].

Τὸ ἀποστολικὸ ρητό, ποὺ ἀκούσαμε, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἀντίθετα μ' ὅ,τι κάνουμε κάθε Κυριακὴ, δὲν πρόκειται νὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ τὸν νοῦ. Εἶναι μιὰ μικρὴ λέμβος, ποὺ ἀπλῶς θὰ τὴ χρησιμοποιοῦμε γιὰ νὰ μᾶς διαπεραιώσῃ σ' ἕνα πλοῖο. Κι' αὐτὸ τὸ πλοῖο εἶναι ποὺ θὰ γίνῃ τὸ θέμα τῆς σημερινῆς ὁμιλίας.

«Ἐς ἐρχώμαστε, λοιπόν, κοντὰ στὸν θρόνο τῆς χάριτος μὲ θάρρος στὰ λόγια, γιὰ νὰ ἐλεηθοῦμε». Τί μᾶς δείχνει αὐτὴ ἡ ἀποστολικὴ προτροπὴ; Τὴ μεγάλη χαρὰ και τὸ μεγάλο χρέος τῆς προσευχῆς. Ὁ Παῦλος προτρέπει, συμβουλεῖ τὴν προσευχὴ. Νὰ πλησιάζετε —λέγει— μ' ἐλεύθερη γλῶσσα τὸν Θεὸ και μὲς ἀπὸ ὅσα θὰ τοῦ πῆτε κάθε φορὰ, θὰ λάβετε ἔλεος, θ' ἀντλήσετε χάρι.

Πῶς πρέπει νὰ προσευχώμαστε; Τί νὰ λέμε στὸν Θεὸ και τί νὰ τοῦ ζητᾶμε; Αὐτὸ εἶναι τὸ πλοῖο, ὅπου θ' ἀνεβοῦμε, ἀφοῦ φτάσουμε κοντὰ του χάρι στὴ σημερινὴ ἀποστολικὴ προτροπὴ. Κι' αὐτὸ τὸ πλοῖο δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ τὸ ὑπόδειγμα προσευχῆς, ποὺ μᾶς ἄφησε ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, ἡ Κυριακὴ προσευχὴ, τὸ «Πάτερ ἡμῶν». Κανένα ἄλλο κομμάτι τῆς Ἁγίας Γραφῆς δὲν ἐπαναλαμβάνεται τόσο συχνὰ ἀπὸ τὰ χεῖλη τῶν πιστῶν ὅσο αὐτό. Τὸ λέμε κάθε μέρα στὴν προσευχὴ μας, τὸ ἀκοῦμε και τὸ ἐπαναλαμβάνομε νοερὰ στὴ Θεῖα Λειτουργία.

Εἶναι, λοιπόν, ἀδελφοί μου, μεγάλη ἡ ὠφέλεια πού θά πάρουμε, ἂν μ' ἀφορμὴ σήμερα τὴν ἀποστολικὴ προτροπὴ, κυττάξουμε μὲ προσοχὴ αὐτὸ τὸ ὑπόδειγμα τῆς προσευχῆς, πού μᾶς δόθηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Κύριο.

Τὸ ὀνομάσαμε πλοῖο. Εἶναι μιὰ παρομοίωσις πού πολὺ τοῦ ταιριάζει καὶ θά κάμῃ νὰ μείνῃ στὴ διάνοια τοῦ καθενὸς μας ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα πρὸς βαθειὰ καὶ πρὸς φωτεινὰ τυπωμένη ἡ σημασία του.

Τὸ «Πάτερ ἡμῶν» εἶναι τὸ νοητὸ σκάφος τοῦ ἀληθινοῦ χριστιανικοῦ βίου. Εἶναι μιὰ προσευχὴ, πού περιέχει μὲ ὅσα ζητᾶ καὶ μὲ ὅσα προσφέρει — στὸν Θεό, — τὴν οὐσία τοῦ χριστιανικοῦ βίου.

Ἄς ἐπιβιβασθοῦμε λοιπὸν ἀπὸ τὴ λέμβο τῆς ἀποστολικῆς προτροπῆς στὸ σκάφος αὐτὸ κι' ἄς τὸ ἐξετάσουμε σύντομα ἀλλὰ προσεχτικὰ, κάνοντας ἀρχὴ ἀπὸ τὴν πλῶρη του. Ποιὰ εἶναι αὐτὴ ἡ πλῶρη; Εἶναι οἱ δυὸ πρῶτες λέξεις τῆς Κυριακῆς προσευχῆς: «Πάτερ ἡμῶν». Ὁ Χριστὸς μᾶς ἔμαθε νὰ λέμε καὶ νὰ νοιώθουμε πατέρα μας τὸν Θεό. Ἡ πλῶρη τοῦ βίου μας εἶναι στραμμένη πάντα πρὸς τὰ κεῖ, πρὸς τὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Πατέρα μας. Γι' αὐτὸ κι' ὁ Παῦλος σήμερα μᾶς εἶπε νὰ τοῦ μιλάμε μ' ἐλεύθερη γλῶσσα, γιατί δὲν εἶναι ὁ Θεὸς μονάχα Δίκαιος κι' Ἅγιος, ἀλλὰ καὶ Πατέρα μας.

Στὸ πλάι τῆς πλῶρης κρέμεται ἔτοιμη ἡ ἀγκυρα τῆς ἐλπίδος, ἡ φράσις «ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Δὲν ἔχουμε ἐδῶ κάτω «μένουσαν πόλιν». Τὸ μακάριο ἀραξοβόλι βρίσκεται πέρα ἀπ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν κόσμο, στὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ, ὅπου, καθὼς λέγει ὁ Ἰωάννης στὴν Ἀποκάλυψι, θά κατοικήσουν τὰ ἔθνη τῶν σωσμένων καὶ πού τὸ δάπεδό της εἶναι ἀπὸ μάλαμα διάφανο. Σ' αὐτὸ τὸ λιμάνι, πού ἔχει νερὰ ἀπὸ φῶς, ἀπὸ τὸ φῶς τῆς θείας δόξας, θ' ἀγκυροβολήσουμε.

ἌΓιασθήτω τὸ ὄνομά σου, ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γενηθήτω τὸ θέλημα σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς» Νὰ καὶ τὰ τρία μεγάλα πανιά πού σπρώχνουν τὸ σκάφος τοῦ χριστιανικοῦ βίου. Τὰ κολπώνει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα πού φυσᾷ δυνατὰ καὶ βίαια κι' ἐμπνέει τοὺς τρεῖς αὐτοὺς πόθους: νὰ δοξαστῇ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ν' ἀγιαστῇ σὶα χεῖλη καὶ σὶτις καρδιές μας. Νὰ ἔλθῃ ἡ βασιλεία τοῦ Χριστοῦ. Καὶ νὰ ἐγκατασταθῇ κι' ἐδῶ κάτω τὸ καθεστῶς τοῦ Παραδείσου, ὅπου ἓνας νόμος ὑπάρχει καὶ μιὰ ἀγαλλίασις, τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἴδου τώρα καὶ τὸ σκαρὶ τοῦ πλοίου: «Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον». Δηλαδὴ ὁ βίος τοῦ χριστιανοῦ εἶναι ὀλιγαρκῆς σὲ ὕλικὰ ἀγαθὰ καὶ μοιάζει μ' ἓνα σκάφος πανδλάφρο κι' ἀμέριμνο.

Ἄλλὰ ὅσο ἐλαφρὸ κι' ἂν εἶναι ἔτσι τὸ σκάφος αὐτό, θά βυθιζόταν ἀπὸ τὸ φοβερὸ φορτίο τῆς ἁμαρτίας, πού ὁ Θεὸς τὸ ση-

κάνει ακούοντας τὴ θερμὴ αἴτησι πού ἔρχεται παρὰ κάτω: «Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλόμενα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν». Ζητῶντας ἀπὸ τὸν Κύριο νὰ μᾶς συγχωρήσῃ καὶ συγχωρῶντας πρῶτα οἱ ἴδιοι τοὺς ἐχθροὺς μας, ἀδειάζουμε ἔτσι μὲ τὴ μετάνοια καὶ μὲ τὴν ἀγάπη τὸ πλοῖο τοῦ βίου μας ἀπὸ τὸ θανάσιμο αὐτὸ βάρος.

Χρειάζεται, ὅμως, καὶ κάτι ἄλλο πού εἶναι καὶ τὸ σπουδαιότερο: ἡ ἐγκατάλειψις στὸν Θεό, πού αὐτὸς μονάχα μπορεῖ νὰ κυβερνήσῃ ἓνα τέτοιο πλοῖο. Αὐτὸς πρέπει νᾶχῃ στὰ χέρια του τὸ τιμόνι, γιὰτὶ ἀλλιῶς, ἂν ὁ χριστιανὸς βασιστῇ στὸν ἑαυτό του, εἶναι ἀδύνατο νὰ ξεφύγῃ τίς ξέρες πού ἔσπειρε ὁ Διάβολος καὶ θὰ τσακιστῇ πάνω σ' αὐτές. Αὐτὴ τὴ σημασία ἔχουν τὰ λόγια: «Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ».

Τὰ παλῆα καράβια εἶχαν στὴν πρύμη τους ὄμορφα στολίδια. Τέτοια ὠριοπλούμιστη πρύμη εἶναι καὶ ἡ πρύμη τοῦ νοητοῦ αὐτοῦ πλοίου, καμωμένη μὲ τὴ δοξολογία μὲ τὴν ὁποία τελειώνει ἡ Κυριακὴ προσευχὴ καὶ καταλήγει ὅλη ἡ χριστιανικὴ ζωὴ: «Ὅτι σοῦ ἔστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα».

Ἔτσι, σὰν ἓνα τέτοιο καράβι, ὅπου συμβολίζεται κι' ὅλη μας ἡ ζωὴ ὡς Χριστιανῶν, ἄς σκεφτώμαστε, ἀδελφοί μου, τὸ «Πάτερ ἡμῶν» κάθε φορὰ πού τὸ λέμε. Αὐτὴ ἡ προσευχὴ εἶναι ἐκείνη, πρὸς τὴν ὁποία μᾶς προέτρεψε κι' ὁ ἀπόστολος Παῦλος σήμερα.

Κυριακὴ 31 Μαρτίου (Δ' Νηστειῶν)

(Ἔβρ. στ' 13-20)

«... ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσηλθεν Ἰησοῦς» (στῆχ. 20).

[... ὅπου πρόδρομος γιὰ μᾶς εἰσηλθεν ὁ Ἰησοῦς.]

Ἐνα ἀπρόοπτο χαρακτηρισμὸ τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ πολὺ ταιριαστὸ κάνει σήμερα, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὁ ἀπόστολος Παῦλος.

Τὸν ὀνομάζει πρόδρομο.

Τί σημαίνει πρόδρομος; Ἐκεῖνος πού τρέχει πρὶν ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἐκεῖνος πού ἀνοίγει τὸν δρόμο, ὁ μπροστάρης. Αὐτός, λοιπόν, ὁ νοητὸς μπροστάρης μας, ὁ μυστηριώδης ἐκσκαφεὺς πού καθαρίζει τὸν φραγμένον δρόμο, ὁ ὀδηγητὴς μας πρὸς τὸν Παράδεισο, ἀπ' ὅπου τὸ ἀνθρώπινο γένος εἶχε διωχτῆ κι' ἀπομακρυνθῆ, εἶναι κατὰ τὸν Παῦλο ὁ Ἰησοῦς: «... ὅπου πρόδρομος γιὰ μᾶς μῆκε ὁ Ἰησοῦς».

Δὲν ὑπάρχει ἴσως ἄλλη τόσο ἐκφραστικὴ λέξις, ἀνάμεσα σ' ἐκεῖνες πού θέτει πλάι στὸ ὄνομα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἢ Ἁγία Γραφή, γιὰ νὰ δηλώσῃ τὸ ἔργο του, τὴν ἀποστολή του, τὸ κατόρθωμά του. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ πρόδρομος τοῦ ἀνθρώπινου γένους, τὸ ὁποῖο χάρι σ' αὐτὸν βρῖσκει τὸ μονοπάτι τῆς ἐπιστροφῆς πρὸς τὰ ἐκεῖ

ἀπὸ ὅπου εἶχε ἐξοριστῆ μὲ τὴν παρακοή τῶν πρωτοπλάστων. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ἡ μυστηριώδης βελόνη ποῦ σέρνοντας πίσω τῆς σάν κλωστή ὅλους ἐμᾶς, μᾶς ξανακεντᾶ, μᾶς τοποθετεῖ πάνω στὸ ὕφασμα τῆς θείας ἀγάπης.

Ὁ προορισμὸς τοῦ πιστοῦ, ἡ κλήσις τοῦ Χριστιανοῦ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ ἀκολουθία τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, τὸ νὰ πηγαίνη δηλαδὴ κανεὶς πίσω ἀπὸ τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, ὅπως τὰ πρόβατα πᾶνε πίσω ἀπὸ τὸ πρῶτο τους, ὅπως ἡ κλωστή ἀκολουθεῖ τὴ βελόνη.

Ὁ Λυτρωτὴς ἦρθε στὴ γῆ, ἀδελφοί μου, γιὰ νὰ μᾶς ἀνοίξη τὸν δρόμο τοῦ γυρισμοῦ πρὸς τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν καὶ πρῶτος ἐκεῖνος ὡς ἄνθρωπος περπάτησε σ' αὐτὸν τὸν δρόμο, καλώντας τὸν καθένα μας νὰ πάη ἀπὸ πίσω.

Ἄλλὰ ποιὸς εἶναι ὁ δρόμος, ποῦ χάραξε καὶ διάβηκε πρῶτος ἀπ' ὅλους ὁ Ἰησοῦς; Ποῦ θὰ τὸν βροῦμε γιὰ νὰ τὸν διανύσουμε; Μᾶς τὸ πληροφορεῖ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, στὸ ἅγιο Εὐαγγέλιό του. Δὲν εἶναι κάποιος δρόμος καμωμένος ἀπὸ χῶμα καὶ πέτρες. Οὔτε περναῖ ἀνάμεσα ἀπὸ ἀγρούς, βουναὶ ἢ θάλασσες.

Εἶναι κάποιος δρόμος ὁλότελα διαφορετικὸς καὶ γιὰ νὰ τὸν βρῆ κανεὶς δὲν ἔχει παρὰ νὰ κυττάξῃ τὸν ἴδιο τὸν Ἰησοῦ. Αὐτὸς φώναξε: «Ἐγὼ εἶμι ἡ ὁδός».

Τί εἶπες, Κύριε; Σὺ εἶσαι ὁ δρόμος; Ἐξήγησέ μας τί ἐννοεῖς μ' αὐτὴ τὴν παράδοξη διαβεβαίωσι.

Δὲν εἶναι καθόλου παράδοξη ἡ διαβεβαίωσις ποῦ σᾶς ἀπευθύνω. Εἶναι ἡ πραγματικότης ποῦ χωρεῖ σὲ κάθε νοῦ κι' εἶναι ἀγαπητὴ, στηρικτικὴ, παρηγορητικὴ, χαροποιὸς σὲ κάθε καρδιά. Ἐγὼ εἶμαι ὁ δρόμος. Δὲν ἔχετε παρὰ νὰ μὲ μιμῆστε, νὰ ἀντιγράψετε στὸν βίο σας τὸν βίο μου, νὰ μεταφράζετε τὴ θεία μου διδασχὴ στὰ ἔργα σας. Ὅταν γίνεστε, μὲ τὴ χάρι μου καὶ τὴν θέλησί σας, πιστὰ ἀντίγραφα μου, τότε πατᾶτε πάνω στὴν ὁδὸ τῆς σωτηρίας, τότε βαδίζετε στὸν δρόμο ποῦ φέρνει στὸν Παράδεισο.

Εἶμαι, μὲ τὰ λόγια μου καὶ τὸ παράδειγμα ποῦ σᾶς ἄφησα, ἡ ὁδὸς ποῦ πρέπει ν' ἀκολουθήσετε. Ἄλλὰ ἐπειδὴ μ' ἔχετε σάν πρότυπο κι' ἐπειδὴ πρῶτος ἐγὼ ἔκανα ὅ,τι πρέπει νὰ κάνετε καὶ σεῖς, γι' αὐτὸ εἶμαι ὄχι μονάχα ἡ ὁδὸς σας, ἀλλὰ κι' ὁ πρόδρομός σας, ὁ μπροστάρης σας, ὁ ὁδηγός σας.

Σᾶς καλῶ νὰ πολιτευθῆτε ὅπως ἐγὼ πολιτεύθηκα, νὰ ζήσετε πάνω στ' ἀχνάρια τοῦ δικοῦ μου βίου. Τί ἔκανα ἐγὼ; Ποιὸ ἦταν τὸ κύριο μέλημά μου; Νὰ μένω ὑπάκουος σὲ ὅλα στὸ θέλημα τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Τὸ ἴδιο ζητῶ κι' ἀπὸ σᾶς τοὺς φίλους κι' ἀκολουθούς μου. Ἄν κάνετε καὶ σεῖς τὸ ἴδιο, τότε θὰ βγῆτε στὴ νίκη καὶ στὸ θρίαμβο, ὅπου βγῆκα ἐγὼ, περνώντας μέσα ἀπὸ τὸν Σταυρὸ στὸ φῶς καὶ τὴ δόξα τῆς Ἀναστάσεώς μου.

Θὰ μῆντε στὸν Παράδεισο, ὅπου πρόδρομός σας εἰσῆλθα πρῶτος ἐγώ, ἀφήνοντας πίσω μου ἀνοιχτὴ πιά τὴ θύρα.

Βέβαια στὸν κόσμον θὰ ἔχωμε θλίψι, ὅπως μᾶς προειδοποιεῖ ὁ Κύριος.

Κι' ὁ δικός του βίος εἶναι μιὰ ὑπόμνησις ζωντανὴ γιὰ τὸ τί περιμένει τὸν καθένα πού πατᾶ ἐκεῖ ὅπου ὁ Χριστὸς πάτησε. Δὲν πέρασε ὁ Χριστὸς μας ἄνετα τὴ ζωὴ του ἐδῶ κάτω, ἀλλὰ ὑπέφερε πολλά, ὡς κι' αὐτὸ τὸ τέλος τοῦ ἀτιμωτικοῦ θανάτου πάνω στὸ φριχτὸ ἱκρίωμα τοῦ Γολγοθᾶ.

Ἀλλὰ καθὼς γράφει κάπου ὁ ἱερὸς Αὐγουστίνος, τ' ἀγκάθια τῶν θλίψεων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι σπαρμένος ὁ δρόμος τοῦ χριστιανικοῦ βίου καὶ τὰ ὁποῖα μῆνγονται στὰ πόδια τῶν πιστῶν, μεταβάλλονται σὲ φτερά γι' αὐτὰ τὰ πόδια ὅπου μῆνχθησαν.

Ὅπως ὁ Ἰησοῦς νίκησε ὅλες τὶς θλίψεις, ἔτσι κι' ὅσοι τὸν ἀκολουθοῦν μὲ πίστι, μ' ἀγάπη μ' ἐλπίδα, μὲ ὑπομονή, θὰ βγοῦν σὰν αὐτὸν νικηταὶ καὶ θ' ἀξιωθοῦν νὰ εἰσέλθουν στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, «ὅπου ὁ πρόδρομος ὄλων μας εἰσῆλθε ὁ Ἰησοῦς».

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΗ ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΙΣ

Εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. 3 καὶ χρον. 1 Φεβρ. 1957 φύλ. τοῦ ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ (σελ. 51) ἀνεγράφη ἐκ παραδρομῆς ὅτι εἰς τὴν δμάδα τῶν ΟΚΤΩ Συνοδικῶν, τῶν στασιασάντων κατὰ τοῦ ἀειμνήστου Π/χου Ἰωακείμ τοῦ Γ', κατὰ τὸ 1904, προσεχώρησε καὶ ὁ τότε Ἀρχιεραριματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου Ἀπόστολος κλπ.

Ἀλλὰ κατὰ τὸ 1904 ὁ Ἀπόστολος, οὔτε Ἀρχιεραριματεὺς ἦτο, οὔτε συνεπῶς εἰς τὴν Π/χικὴν Τράπεζαν παρεκάθητο. Τὰ κατὰ τὸ ζήτημα τῶν 8 ἀνέγραψε τὸ τότε Ἐπίσημον Ὅργανον τοῦ Οἰκ. Π/χείου ΕΚΚΛΗ-ΣΙΑΣΤΙΚῆ ΑΛΗΘΕΙΑ (Ἔτος ΙΔ'. ἀρ. 40 σελ. 465), ἐνθα ἀναγράφονται καὶ αἱ σχετικαὶ ἐνέργειαι τοῦ τότε Μ. Πρωτοσυγκέλλου Καλλινίκου (ἀποθανόντος Καλλιουπόλεως) τοῦ τότε Ἀρχιεραριματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου Γενναδίου (ἀποθανόντος Θεσσαλονίκης) καὶ τοῦ τότε Διακόνου καὶ βοηθοῦ εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς Ἱ. Συνόδου Ἀποστόλου πάντοτε ἐπὶ τῇ βί-σει διαταγῶν καὶ συμφώνως πρὸς αὐτὰς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἀνακοινοῦται παρὰ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ὅτι ἡ ζητηθεῖσα ἐγκρισὶς παρὰ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὴν χορήγησιν δανείων δὲν ἔχει εἰσέτι παρασχεθῆ.

— Ἡ ἐνεργηθεῖσα ἀπογραφή τῶν μετόχων τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἐπερατώθη, ἥδη δὲ ἤρξατο ἡ ἐργασία διὰ τὴν συγκέντρωσιν τῶν πορισμάτων αὐτῆς, τὰ ὁποῖα θὰ ἀποτελέσουν τὴν βᾶσιν διὰ τὴν ἀναλογιστικὴν καὶ οἰκονομικὴν μελέτην τοῦ Ταμείου.

Α Λ Λ Η Λ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Αίδες. Δημήτριον Σιδεργη, Χώραν Σάμου. Ἐλάβομεν τὴν ἐξοφλητικὴν ἀπόδειξιν, τὴν ὅποιαν καὶ σὰς ἐπιστρέφομεν διὰ τὴν ἔχετε εἰς χεῖράς σας. Ἡ ἐπιταγὴ ἐστάλη εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν καὶ οὐχὶ εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία». Ἐπομένως ἡμεῖς δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἔχωμεν γνῶσιν τῆς ἀποστολῆς. Πάντως ἡ ἐξόφλησις ἐγένετο. Ὁ «Ἐφημέριος» ἀποστέλλεται μόνον εἰς τοὺς αἶδες. Ἐφημερίους, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τοὺς ἰ. Ναούς. — **Αίδες.** Ἀθανάσιον Χαλκιᾶν, Στανὸν Ἀργαίας Χαλκιδικῆς. Ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Ἀβραάμιος «καὶ οὐχὶ Ἀβράμιος» ἀνῆλθεν εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον Ἱεροσολύμων τῷ 1775. Παρέμεινε δὲ εἰς τὸν θρόνον μέχρι τοῦ ἔτους 1787. Ἐὰν θέλετε περισσότερα στοιχεῖα, εἴμεθα πρόθυμοι νὰ σὰς γράψωμεν σχετικῶς. — **Αίδες.** Στυλιανὸν Παπαλαζαρίδην, Ν. Γυναικόκαστρον, Κιλκίς. Ὅπως ἀναγράφεται καὶ εἰς τὴν στήλην τῶν Εἰδήσεων τοῦ Τ.Α.Κ.Ε., ἡ Νομισματικὴ ἐπιτροπὴ δὲν ἐχορήγησεν ἀκόμη τὴν αἰτηθεῖσαν ἔγκρισιν παροχῆς δανείων εἰς τοὺς μετόχους τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. Ἐπομένως ὅλαι αἱ σχετικαὶ αἰτήσεις ἐγκυρεμοῦν παρὰ τῆς ἀρμοδία ὑπηρεσίας τοῦ Ταμείου. Σχετικῶς μὲ τὸ ποσὸν τὸ ὅποιον θὰ χορηγηθῆ εἰς τοὺς αἰτοῦντας δάνειον, ἐφ' ὅσον ἐννοεῖται παρασχεθῆ ἢ ἔγκρισις, δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ τὸ γνωρίζωμεν ἀπὸ τοῦδε. — **Αίδες.** Ἐφημέριον Κοινότητος Κονδιᾶς Λήμνου, Διὰ τὰ σὰς ἀποστείλωμεν τὰ ζητούμενα βιβλία, θὰ πρέπει νὰ λάβωμεν προηγουμένως τὴν ἀξίαν αὐτῶν ἀνερχομένην εἰς δραχμὰς 240, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐξόδων ταχυδρομῆσεως. Ἡ προαποστολὴ τῶν χρημάτων εἶναι ἀπαραίτητος, διότι καὶ ἡμεῖς τὰ ἀγοράζομεν ἐκ τῶν βιβλιοπωλείων. — **Αίδες.** Στέφανον Κουζιώρτην, Νησελοῦδιον Παλαιοχώρας Βερροίας. Δυστυχῶς ἡ ζητηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε., παρὰ τῆς Νομισματ. Ἐπιτροπῆς ἔγκρισις διὰ τὴν χορήγησιν δανείων εἰς τοὺς ἡσφαλισμένους μετόχους του δὲν παρεσχέθη εἰσέτι. Ἡ αἰτησίς σας ἐγκυρεῖ. Ἐδθὺς ὡς χορηγηθῆ ἢ ἔγκρισις θὰ γίνῃ σχετικὴ εἰδοποίησις ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ «Ἐφημερίου»...

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γερμανοῦ Πολυζωΐδου (Ἐπισκόπου Νύσσης), Ἀπόψεις γύρω ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ σημερινοῦ ἐφημερίου.—**Βασ.** Ἡλιάδου, Ἡ θυσία τῶν λειτουργῶν τοῦ Ὑψίστου, ποὺ ἐπύργωσε τὰ ἰδανικὰ τῆς φυλῆς.—**Θεοδ.** Σπεράντζα, Ἡ προστασία τοῦ γήρατος κοινωνικὸν καὶ ἔθνικόν μας χρέος.—**Ἀνθίμου Θεολογίτου,** Ἐνα χρονικὸ ἀπὸ τῆ φρικτῆ κατοχῆ.—**Φ.** Γιούλλη, Ἡ θρησκευτικότης τοῦ Σολωμοῦ.—**Β.** Μουστάκη, Κηρύγματα εἰς τὰ ἀποστολικά ἀναγνώσματα τῶν Κυριακῶν.—Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.—Ἄλληλογραφία.

Δι' ὅ, τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντόν :

Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

Ὅδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθήναι. Τηλ. 27-689.

*Ἐπευθύνοντες Τυπ/φεῖου : Τ. Ρούτσης, Κουκουλάρη 9, Ν. Χαλκηδῶν.